

www.musavat.com

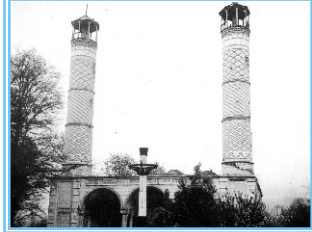
MUSAVAT

Xəbər
Göygöldə
qadınlar
birləşib
kişini
döydülər
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 15 may 2017-ci il Bazar ertəsi № 102 (6716) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

“Qarabağda müharibə Rusiyadan asılıdır” fikrinə fərqli reaksiyalar

“Azərbaycan da Gürcüstan kimi üzünü Avropa Birliyinə, NATO-ya tutmalıdır...”

yazısı səh.3-də

Əmir Teymurun nəticəsi necə ata qatili oldu? - Mehriban Vəzirin səfər təəssüratları, 5-ci yazı

yazısı səh.10-də

Təhlükəsizlik zabiti MTN agentlərinin de-şifrə olunmasından danışdı

yazısı səh.4-də

Azərbaycan bazarlarında Ermənistan məhsulları satılır - ilginç iddia

yazısı səh.4-də

Hay-küylü məhkəmələrdə üzə çıxan şok faktlar siyasətçilərin gözündə

yazısı səh.3-də

Bakıya ümid və vədlər, işğalçıya dəstək: Kremlin ənənəvi Qarabağ taktikası dəyişəcəkmi?

yazısı səh.13-də

Xalq artisti:

“Kim öz nişanlısını, bacısını götürüb tərbiyəsiz aktyorun tamaşasına gedər?”

yazısı səh.12-də

Qalmaqalla başlayıb, qalmaqalla bitən “Eurovision-2017” - Azərbaycan təmsilçisi 14-cü oldu

yazısı səh.11-də

Fəzail Ağamalı müalicəyə yox, istirahətə gedibmiş

yazısı səh.2-də

Günəş eynəklərini alarkən bunlara diqqət edin

yazısı səh.14-də

Rusiya-Azərbaycan tərəfdaşlığı təhlükə altında

MOSKVANIN ÜAK SEÇİMİ, BAKININ KRİTİK GÖZLƏNTİSİ - GÖZLƏR PUTİNDƏ

Türkiyə lideri qısa fasilədən sonra yenidən Rusiyaya gedir; Putinlə görüşdən cəmi iki həftə sonra isə o, ilk dəfə ABŞ prezidenti ilə bir araya gələcək; düşmən tərəf təlaşda; erməni tarixçi: “Ankara və Moskva İrəvanı Qarabağı qaytarmağa məcbur edə bilər...”

musavat.com
Toğrul İsmayil

yazısı səh.8-də

Beynəlxalq Bankın qalan canını da “Şapka Mamed” alır

İqtisadçı ekspert: “Məmməd Musayev ABB-yə borcu olanların əmlakını ələ keçirməklə məşğuldur...”

yazısı səh.5-də

Ayaz Mütəllibov:

“Mən bu söhbətlərdən iyənirəm”

yazısı səh.7-də

Əliməmməd Nuriyev:

“Nağdlaşdırma zamanı 1 faizlik verginin tutulması nonsesdir”

yazısı səh.6-də

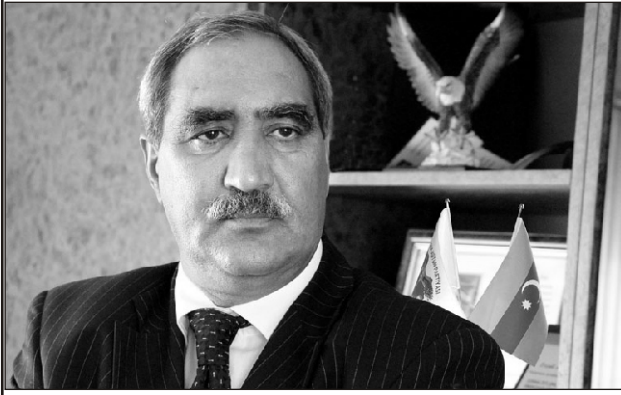

İsgəndər Həmidovdan 15 may hadisələri ilə bağlı mühüm açıqlamalar

yazısı səh.9-də

15 may 2017

“Fəzail Ağamalı müalicəyə yox, istirahətə gedib” - oğlu

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədri Fəzail Ağamalının səhhətinin pisləşməsinə dair neçə gündür ki, mətbuat səhifələrində məlumatlar yer alır. Hətta deputatın səhhətinin pisləşməsinə görə xarici ölkələrin birində müalicəsinə davam etdirdiyi deyilir. Buna görə də telefonlara cavab vermir.

Modern.az saytı məsələni dəqiqləşdirmək üçün Fəzail Ağamalının oğlu, Ana Vətən Partiyası Mərkəzi Aparatının rəhbəri Elçin Ağamalıyevlə əlaqə saxlayıb. O bildirib ki, yazılanların heç bir əhəmiyyəti yoxdur. “Əminliklə deyirəm ki, Fəzail müəllimin səhhətində heç bir problem yoxdur. Sadəcə, istirahətə gedib. Tam istirahətdə olduğu üçün mətbuatda görünür. Buna görə yazılanların heç birinin əsası yoxdur. Bu istirahət müəyyən şəxsi işlərlə bağlıdır. Yayda müəyyən işləri nəzərə alaraq istirahətini indi həyata keçirməyə qərar verib. Yay aylarında hansısa xarici ölkəyə gedib dincəlmək üçün istirahət götürməyəcək. Azərbaycanda istirahət deyəndə ancaq yay ayları nəzərdə tutulur. Xaricdə isə belə deyil. Qış yaz, payız aylarında da istirahət etmək mümkündür. Fəzail müəllimin yaz aylarında istirahət etməsində təccüblü heç nə yoxdur”.

Fəzail Ağamalının oğlu atasının pəhriz saxlaması xəbərində aydınlıq gətirib. “Fəzail müəllim Azərbaycana dönəndə qiyməti o zaman verərsiniz. Onu da deyim ki, arıqlamaq səhhətdə yaranmış hansısa problemlə bağlı olmaya bilər. Çünki müasir zamanda köklükdən fərqli olaraq, arıqlıq sağlamıq əlaməti sayılır. Əgər kimsə getdiyi məkandan arıq formada geri dönersə, bu, həmin şəxsin daha sağlam həyat tərzini keçirdiyinə bir işarədir. Yeri gəlmişkən, deyim ki, Fəzail müəllim ölkədə olmasa da, həm oğlu, həm də partiya yoldaşı kimi gün ərzində bir neçə dəfə onunla əlaqə saxlayırıq. Ölkədəki və dünyadakı prosesləri yaxından izləyir”.

Atasının hansı ölkədə dincəlməsinə gəlincə, Elçin Ağamalıyev bunun sirr qalmasını tövsiyə edib: “Ammma istirahətini yaxın ölkələrin birində həyata keçirir”.

Bu gündən hava pisləşəcək, şimşək çaxacaq, yağış yağacaq

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentindən verilən məlumata görə, bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında buludlu hava şəraiti üstünlük təşkil edəcək. Arabir yağış yağacağı gözlənilir. Axşam yarımadasının bəzi yerlərində intensiv olacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Şərq küləyi axşam arabir güclənən mülayim şimal-qərb küləyi ilə əvəz olunacaq.

Gece Abşeron yarımadasında 12-14° isti, gündüz 18-22° isti, Bakıda gecə 12-14° isti, gündüz 19-21° isti olacağı gözlənilir. Atmosfer təzyiqi 757 mm civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət gecə 75-85 %, gündüz 60-70 % təşkil edəcək. Mayın 15-i axşamdan 16-sı gündüzədək Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin qeyri-sabit keçəcəyi, arabir yağış yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə intensiv olacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Mülayim şimal-qərb küləyi arabir güclənəcək.

Rayonlarda şimşək çaxacağı, arabir yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə intensiv olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Qərb küləyi gündüz arabir güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 10-15° isti, gündüz 19-24° isti, dağlarda gecə 3-8° isti, gündüz 9-14° isti olacağı gözlənilir. Mayın 14-ü axşam şimal və qərb rayonlarından başlayaraq 17-si gündüzədək ölkə ərazisində hava şəraitinin qeyri-sabit keçəcəyi, şimşək çaxacağı, arabir yağış yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə intensiv olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Çaylarda sululuğun artacağı gözlənilir. Bəzi dağ çaylarından qısamüddətli daşqın keçəcəyi ehtimal olunur. Qərb küləyi ayrı-ayrı yerlərdə arabir güclənəcək.

“Əlim qırıq olsaydı belə, o bayrağı tutacaqdım” - millimizin bayraqdarı

“Hər bir idmançının özündən çox şey asılıdır. Qalib olmaq olar, lakin əsas məsələ titulu qorumaqdır. İslamiadada həm karatedə, həm də digər idman növlərində qızillərimizin sayı çoxdur. Firsətdən istifadə edib, medal qazan idmançılarımızı təbrik edirəm”. “Report”un məlumatına görə, bunu “Bakı 2017” IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarında qızıl medal qazan Azərbaycan karateçisi Rafael Ağayev deyib.

O bildirib ki, bütün qələbələrə önəm verir. 75 kq çəki dərəcəsinə mübarizə apararaq karateçi uğurun arxasında ağır məşqlərin dayandığını qeyd edib: “İstər ölkə birinciliyi olsun, istərsə də, Avropa və ya dünya çempionatı, fərqi yoxdur. Çünki hər bir medal üçün tər tökürsən, əziyyət çəkirsen, ciddi zədələrlə üzləşirsən. Elə şeylər var ki, pərdə arxasındadır, onları siz görməyirsiniz. Himnimizin səslənməyi və bayrağımızın yüksəlməyi əvəzsiz hissidir”.

İslamiadada Azərbaycanın bayraqdarı olan R.Ağayev bundan qürur duyduğunu bildirib: “Bayraqdar olmağımı ilk dəfə eşidəndə çox sevindim. Bu, mənim üçün böyük şərəfdir. Əlim qırıq olsaydı belə, o bayrağı tutacaqdım. Bayraqdar olmaq hər bir idmançıya nəsis olmur. Nə qədər bu idmanda varam, Vətənime qızıl medallar qazandımağa çalışacağam”.

Əlil-arestantın işi növbəti dəfə məhkəməyə göndərilib

Əlil-arestant Rauf Sultanov azad olunması üçün Nizami Rayon Məhkəməsinə müraciət edib. İş hakim Rauf Əhmədovun icraatına verilib.

R.Sultanovun yaxınlarının verdiyi məlumata görə, o, ərizəsində ölkə başçısının 10 fevral 2017-ci il tarixli sərəncamına istinad edib. Həmin sərəncamda azadlıqdan məhrum etmə cəzasının çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza ilə əvəz edilməsinin daha geniş tətbiqi nəzərdə tutulur.

Yaxınları bildirirlər ki, R.Sultanova qarşı irəli sürülən ittiham az ağır cinayətlər kateqoriyasına aiddir. Ona qarşı şikayət və tələb yoxdur.

Cəzanın qanunla müəyyən edilmiş 3-də bir hissəsinin çoxunu çəkib. Cəza çəkdiyi dövrdə müsbət xarakterizə olunub. Özü, valideynləri, qardaşı əlildir. Onlar ölkə başçısı və 1-ci vitse-prezidentdən xahiş edirlər ki, əlil

olaraq həbsdə saxlanılan R.Sultanovun azadlığa buraxılması üçün yardımçı olsunlar.

R.Sultanovun bacısı, ABŞ vətəndaşı Aynur Gülişik qeyd edir ki, qardaşının hazırda müalicəyə ehtiyacı var, 1 ildən çoxdur ki, Penitensiar Xidmətin Müalicə Müəssisəsində həkim nəzarətində saxlanılır. Bu gün də həbsdə ikən həkim nəzarətindədir.

Qeyd edək ki, anadangəlmə epilepsiya xəstəsi olan 1-ci qrup əlil Rauf Sultanov 3 il 2 ay müddətinə azadlıqdan məhrum olunub. Hazırda Penitensiar Xidmətin Müalicə Müəssisəsində saxlanılır.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV

“Qaya Mətbuat Yayımı” MMC!

- **İstənilən qəzet və jurnallar həm də sərfəli qiymətə:**
 - Əgər siz qəzet və jurnalların rahatlıqla evinizə və ya ofisinizə çatdırılmasını;
 - Mətbuatı aldıqdan sonra abunə haqqını ödəmək və bu ödənişin formasını sərbəst seçmək hüququndan istifadə etmək;
 - Tirajınızda lazım gəldikdə dəyişikliklər etmək;
Ən başlıcası ayda 26 dəfə nəşr olunan
“Yeni Məsəvat” - 0.60 AZN
və bundan əlavə 2500 adda yerli və xarici nəşrlər.
 - Abunə yazılmaq üçün uzağa getmək lazım deyil.
Telefonla zəng etməyiniz kifayətdir:
Bakı şəh. 564-63-45; 598-35-22
 - Respublikanın digər böyük şəhərlərinə də abunə qəbul olunur.

Fransanın yeni prezidenti and içdi

Dünən səhər Fransanın yeni, 8-ci prezidenti Emmanuel Makron and içib. Makron artıq dünən axşamdan işə başlayıb.

Fransa prezidenti ilk rəsmi çıxışında deyib ki, seçki öncəsi verdiyi heç bir vədəndən geri çəkilmir: “Biz tariximizdə ən yaxşı səhifələrdən birini yazmaq üçün birləşməliyik. Mənə hər birinizin dəstəyi lazımdır. Biz fransızların özünə inamını qaytarmalıyıq”.

E. Makron İndiya qədər Fransa prezidenti olmuş şəxslərin ölkənin maraqlarının təmin edilməsinə böyük töhfə verdiklərini vurğulayıb: “General de Qoll Fransanın böyüklüyünü bərpə edib, Jorj Pimidu Fransanı iqtisadi nəhəngə çevirib, Valeri Jiskar d’Esten ölkəni müasir epoxaya daxil edib, Fransua Mitteran Fransa və Avropa arzusunun birləşdirib”.

E. Makron əmin edib ki, dünya Fransanın sözlərini diqqətlə dinləyəcək: “Fransa həmişə azadlığın və dünyada həmrəyliyin tərəfində olacaq. Bizə daha effektiv, daha demokratik Avropa İttifaqı lazımdır. Avropa İttifaqı bizim gücümüz və suverenliyimizin vasitəsidir. Mən bu istiqamətdə bütün gücümü sərf edəcəyəm”.

Bu gündən bu şəxslərə hava limanında viza veriləcək

Bu gündən etibarən Azərbaycanın keçiriləcək 2017 Formula 1 Azərbaycan Qran-Pri yarışını ilə əlaqədar Azərbaycanın gələn əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər Xarici İşlər Nazirliyinin Konsulluq İdarəsinin Azərbaycanın beynəlxalq hava limanlarında yerləşən struktur bölmələrində viza ala bilərlər.

APA-nın məlumatına görə, bu, Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin 2 mart 2017-ci il tarixli “2017 Formula 1 Azərbaycan Qran-Pri yarışının təşkil və keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasına gələcək əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər üçün viza prosedurlarının sadələşdirilməsi haqqında” sərəncamında əksini tapıb.

Sərəncama əsasən, Azərbaycanda keçiriləcək 2017 Formula 1 Azərbaycan Qran-Pri yarışını ilə əlaqədar Azərbaycanın gələn əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər 2017-ci il mayın 15-dən iyulun 15-dək Xarici İşlər Nazirliyinin Konsulluq İdarəsinin Azərbaycanın beynəlxalq hava limanlarında yerləşən struktur bölmələrində viza ala bilərlər. Formula 1 yarışlarının beynəlxalq təşkilatçıları olan “Formula One Management Limited” şirkətinin və Beynəlxalq Avtomobil Federasiyasının müvafiq qaydalarına uyğun olaraq akkreditasiyadan keçməni təsdiq edən kart və ya digər sənəd, yaxud Bakı Şəhər Halqası Əməliyyat Şirkətində akkreditasiyadan keçməni təsdiq edən kart viza verilməsi üçün əsas hesab ediləcək.

Qarabağda genişmiqyaslı hərbi əməliyyatlar başlaya bilər. Bu haqda ABŞ Milli Kəşfiyyat İdarəsinin dünyadakı risklər barədə hesabatında qurumun direktoru Daniyel Kouts bildirib. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan və erməni tərəfinin kompromislərə getmək niyyətlərinin olmaması və ölkələr daxilində artan təzyiqlər Qarabağda genişmiqyaslı hərbi əməliyyatlara gətirib çıxara bilər.

Politoloq Eldar Namazov isə məsələ ilə bağlı modern.az-a açıqlamasında deyib ki, müharibənin başlama ehtimalı çox yüksəkdir: "Erməni tərəfi sülh danışıqlarında hansısa nəticə əldə etməyə imkan vermir. Ümumiyyətlə, erməni siyasi elitəsində belə fikir formalaşmış ki, heç bir erməni siyasətçi Dağlıq Qarabağın qaytarılması ilə bağlı razılığa imza atmamalıdır. Əgər torpaqlar qaytarılmalıdırsa, Azərbaycan tərəfi buna yalnız güc tətbiq etməklə nail ola bilər. Yeni müharibədə məğlub olub o torpaqları qaytarmaq onlar üçün daha məqbuldur, nəinki, sülh yolu. Onların "siyasətçiləri" üçün saziş bağlayıb razılığa gəlmək daha təhlükəlidir".

E.Namazovun fikrincə, Rusiya hər iki tərəf arasında saziş təmin etməzsə, müharibə ola bilər: "İrəvanda bu ab-havanı yalnız Rusiya sındıra bilər. Əgər

Rusiya sazişi təmin etməsə, müharibə ola bilər. Rusiyanın əsas istəyi isə bu vəziyyəti dondurulmuş şəkildə saxlamaqdır. Həm Azərbaycana, həm də Ermənistanla saziş etmək imkanını əldən vermirlər. Rusiya 5 rayonun qaytarılmasına razılıq verə bilər, amma bu hələ konfliktin tam həlli demək deyil. Statuslarla bağlı məsələlər qalır. 5 rayon qaytarıldığı halda Rusiya tərəfi sülh məramlı məqsədlərlə qoşunlarını ora yerləşdirəcək. Bu da həmin dövlətin təsirini daha da gücləndirəcək. Rusiyanın iki yolu var: vəziyyəti dondurulmuş halda saxlamaq, beş rayonu azad edib öz qoşunlarını Qarabağda yerləşdirmək və Azərbaycanı Avrasiya İttifaqına cəlb etmək. Müharibənin başlaması Rusiyadan asılıdır".

Politoloq Qabil Hüseynli

"Qarabağda müharibə Rusiyadan asılıdır" fikrinə fərqli reaksiyalar

"Azərbaycan da Gürcüstan kimi üzünü Avropa Birliyinə, NATO-ya tutmalıdır..."

bildirdi ki, həqiqətən də elə bir vəziyyət yaranıb Qarabağda müharibənin başlanması Rusiyadan asılı hala gəlib çatıb: "Beynəlxalq təşkilatlar demək olar ki, yaxasını kənara çəkib. BMT və ATƏT-i nəzərdə tuturam. Böyük güclərdən məsələn, ABŞ Gürcüstanla bağlı məsələlərdə görünməmiş prinsipi allıq nümayiş etdirir və Gürcüstanın ərazi bütövlüyünün təmin ediləcəyini bəyan edir və ərazi bütövlüyünün pozulmasında günahkar olan Rusiyaya da təcavüzkar adlandırır. Amma ABŞ Azərbaycanın ərazilərini işğal edən Ermənistanı ABŞ təcavüzkar elan etmir. Sanki Qarabağ məsələsi ABŞ-ın yadına düşmür. Nəticədə bölgədə bütün nıcaqlar Rusiyanın əlinə keçib. Hələ ki Rusiyanın bu bölgədəki hegemonluğuna qarşı nə beynəlxalq təşkilatlar, nə böyük güclər hər hansı təsiri tədbirlər görmək niyyətində olmadıqlarını nümayiş etdirirlər. Ona görə də xoşagəlməz vəziyyət formalaşmış, Qarabağ məsələsinin taleyi sanki tamamilə Rusiyanın əlinə keçmiş kimi görünür. Bu-

nu hətta ABŞ da, Avropa Birliyi də söyləyir. Hamı görür ki, Rusiyanın mövqeyindən məsələnin necə həll ediləcəyi kifayət qədər asılıdır. Rusiyanın mövqeyi isə Azərbaycanı qane edəcək mövqe deyil. Rusiya açıq kartla oynayır. Ermənistanı birmənalı müdafiə edir. Belə olan halda Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü təmin etməyin başqa beynəlxalq vasitələrini axtarmalıdır. Azərbaycan da Gürcüstan kimi üzünü Avropa Birliyinə, NATO-ya yönəltməlidir".

Politoloq Elxan Şahinoğlu isə düşünür ki, Qarabağda müharibənin başlaması Rusiyadan asılıdır.

Politoloq Elçin Mirzəbəyli isə bildirdi ki, Qarabağda müharibənin başlamasına müxtəlif amillər təkan verə bilər: "Bu amillərdən biri də Rusiya faktorudur. Şübhəsiz ki, Rusiya münafiqənin inhisarçısı kimi kifayət qədər ciddi təsir imkanlarına malikdir. Lakin müharibənin alovlanması Rusiyadan asılı olmayan amillər də səbəb ola bilər. İşğal altındakı Azərbaycan əraziləri tam nəzarət altında deyil. Hətta Er-

mənistan Rusiyanın forpostu olsa belə, burada da fərqli dairələrin, güclərin nüfuz müvəkillərinin olması istisna deyil. Qarabağda müharibə Rusiyanın ən son təzyiq vasitəsi və təbii ki, ən son ata biləcəyi addımdır. Çünki müharibə Rusiya tərəfindən alovlandırsa, daha geniş miqyas ala, hətta Rusiyanın öz ərazilərinə keçə bilər. SSRİ-nin süqutu Qarabağdan başladığı kimi, Rusiyanın çöküşü də Qarabağdan başlaya bilər".

Politoloq Elşən Mustafayev bildirdi ki, Rusiya problemi yarıdan ölkə kimi çıxarları xatirinə Qarabağda hərbi əməliyyatların başlanmasını təşkil edə bilər: "Ermənistan işğal altında olan torpaqları məhz onların vasitəsilə ələ keçirib. Amma bu əməliyyatların başlayacağı halda itirən tərəf Ermənistan olacaq. Çünki hər bir hərbi əməliyyat nəticə etibarilə hansısa ərazilərin ya işğal ya da azad olunmasına gətirilməlidir. Ermənistanın gücü hətta Rusiya dəstəyi olsa belə, əlavə torpaqlar işğal etməyə yetməz, məsələnin beynəlxalq rezonansını da

unutmaq olmaz. Amma öz ərazilərini itirmək təhlükəsi ilə üzləşə bilər. O zaman kimsənin, o cümlədən Rusiyanın Azərbaycanı söz deməyə haqqı çatmaz, desələr belə sözləri eşidilməz. Yox əgər, torpaqlarımızı azad etmək üçün hərbi əməliyyatlara başlasaq və Rusiya buna hansısa səbəbdən seyrçi münasibət göstərsə, təbii ki, itirilmiş torpaqları asanlıqla geri qaytarırıq. Amma bu bir xəyaldır. Rusiya bizdən qarşılığını almadan buna getməz. Bizdən istənilən qarşılıq isə o qədər qəbul olunmaz ola bilər ki, bu, Azərbaycan üçün itirilmiş torpaqlarımızın erməni işğalında qalmasından daha ağır olar. Ona görə də düşünürəm ki, bizə qarşı olacaq bütün faktorlara məhəl qoymadan Qarabağda müharibənin başlanması Azərbaycanın özündən asılıdır. Biz işğal etmək üçün yox, işğaldan torpaqlarımızı azad etmək üçün müharibə edirik. Çətin olsa da bu məsələnin həllini ayrı-ayrı dövlətlərin asılılığından çıxartmaq haqqımızdır".

□ **Etibar SEYİDAĞA**

Qalmaqalı məhkəmələrdə üzə çıxan şok faktlar siyasətçilərin gözündə

Hazırda Azərbaycanda aylar öncədən başlayan və bitmək bilməyən ciddi məhkəmə prosesləri gedir. İstər "MTN işi", istərsə də "Rabitə işi" üzrə məhkəmələrdə çox ciddi faktlar üzə çıxır. "Beynəlxalq Bank işi" üzrə gedən prosesi də bu sıraya daxil etmək olar.

Hər üç məhkəmədə üzə çıxan faktlar ölkə gündəmini zəbt edib, cəmiyyətin proseslərə olan marağı açıq şəkildə görünür. Xüsusilə "MTN işi" üzrə həbs edilənlərdən bir qrupun son məhkəmə prosesində vaxtı ilə MTN-ə çalışmış bəzi şəxslərin adlarının açıqlanması, onların hər birinin ölkənin tanınmış simalarından biri olması Azərbaycan gündəmini qanşdırıb. Bəziləri belə faktların üzə çıxmasının əleyhinə olsa da, bunu dəstəkləyənlərin sayı da kifayət qədər yüksəkdir.

Ümid Partiyasının sədri İqbal Ağazadə məhkəmədə aşkar olunan bəzi faktların bu şəkildə üzə çıxarılmasının əleyhinədir: "Dövlətin informasiya siyasəti ilə qurulmalıdır ki, dövlət ondan əziyyət çəkməsin, zərbə görməsin. Ordu içərisində də, xüsusən xidmət orqanlarında da xəyanətkarlar ola bilər. Burada dövlətin məsuliyyəti bunların hər birini ayır-aynılıqda yerinə qoymaq, informasiya düzgün çatdırmaqdır. Düşünürəm ki, arxivlər açılmalı, o zaman açıqlanmalıdır. Lakin istər ordu, istərsə də MTN-ə bağlı məhkəmələr olsun, faktların bu şəkildə gündəmə ötürülməsi qeyri-peşəkarlıq, dövlətin imicinə zərbə vuran məsələdir. Daxildən tutmuş, xaricə kimi dövlətin agentura şəbəkəsinin dövlət üçün çalışması çox çətin olacaq. Çünki insanlar zərbə altında qalırsa, burada söhbət sovet KQB-indən gətirmə, dövlətin təhlükəsizliyindən gədirse, bu tipli məsələlərə ciddi önəm vermək lazımdır. Ya birdefələk arxivlər açılmalı, hər şey sıfırdan başlanmalı, ya da bunların hamısında informasiya siyasəti düzgün qurulmalıdır. Lakin elə məlumatlar var ki, onlar düzgün ölçülüb-biçilib verilməlidir. Siyasət xətrinə hansısa məhkəmə prosesindəki faktları bu şəkildə açıqlamaq olmaz. Məsələn, konkret adlar çəkilir, burada QHT sədri, siyasətçi və başqa adlar var. Axı bunlar keçmiş SSRİ-nin KQB-sinə, yaxud başqa dövlətin kəşfiyyat və xüsusi xidmət orqanına çalışmışlar. Hakimiyyətdə kimlərin olmasından asılı olmayaraq, xüsusi xidmət orqanı bu tipli insanlardan istifadə etməyə çalışacaq.

kəmərlər olsun, faktların bu şəkildə gündəmə ötürülməsi qeyri-peşəkarlıq, dövlətin imicinə zərbə vuran məsələdir. Daxildən tutmuş, xaricə kimi dövlətin agentura şəbəkəsinin dövlət üçün çalışması çox çətin olacaq. Çünki insanlar zərbə altında qalırsa, burada söhbət sovet KQB-indən gətirmə, dövlətin təhlükəsizliyindən gədirse, bu tipli məsələlərə ciddi önəm vermək lazımdır. Ya birdefələk arxivlər açılmalı, hər şey sıfırdan başlanmalı, ya da bunların hamısında informasiya siyasəti düzgün qurulmalıdır. Lakin elə məlumatlar var ki, onlar düzgün ölçülüb-biçilib verilməlidir. Siyasət xətrinə hansısa məhkəmə prosesindəki faktları bu şəkildə açıqlamaq olmaz. Məsələn, konkret adlar çəkilir, burada QHT sədri, siyasətçi və başqa adlar var. Axı bunlar keçmiş SSRİ-nin KQB-sinə, yaxud başqa dövlətin kəşfiyyat və xüsusi xidmət orqanına çalışmışlar. Hakimiyyətdə kimlərin olmasından asılı olmayaraq, xüsusi xidmət orqanı bu tipli insanlardan istifadə etməyə çalışacaq.

İqbal Ağazadə: "Faktların bu şəkildə gündəmə ötürülməsi dövlətin imicinə zərbə vurur"

Bunların hər biri dövləti baxımından ziyanlı deyil. Dövlət bundan ötrüdür və onun üçün də bundan istifadə edir. Amma cinayət varsa, hökumət araşdırılmalı və layiqli cəza verilməlidir".

KXCP sədri Mirmahmud Mirəlioğlu bu məhkəmələrin iqtidarın siyasətini ortaya qoyduğunu söylədi: "Bunlar iqtidarda uzun illər yüksək vəzifələr tutmuş şəxslərin hansı işlərlə məşğul olduqlarını göstərir. Təhlükəsizliyə necə böyük təhdidlər ol-

Mirmahmud Mirəlioğlu: "Bu məhkəmələrin istənilən halda təsirləri olacaq"

duğunun bir daha şahidi olduq. Bunları zamanında dəfələrlə demişik, sadəcə, əhəmiyyət verilməyib. Şok açıqlama kimi deyilən əslində mövcud problemlərdən diqqəti yayındırmağa yönəlib. Onun üçün bu faktlar üzə çıxarılır. Bu, əslində ölkəmizdə yanlışlığın, hənəklərin məhkəməsidir. Sözsüz ki, bu faktların bu şəkildə üzə çıxarılmasının müsbət tərəfləri var. Amma bunlardan hansısa nəticələrin çıxarılmasını düşünürəm. Belə hadi-

Sərdar Cəlalov: "Açıqlanan faktlara hakimiyyətin reaksiyası adekvat deyil"

sələrdən ibrət dərsi götürməyə cəklər. Bu gün əminliklə demək olmur ki, təhlükəsizliyimiz tam təmin olunur, dünənki hənəklərdən əsər-əlamət qalmayıb. Vaxtilə Hacı Məmmədov məhkəməsinə demişdir ki, akulalar bayırda. Sonradan bunlar sübut olundu. Təhlükəsizlik xidmətində olan peşəkarları sıradan çıxarmaq olmaz. Orada əsl mütəxəssislər var. Onlar qorunmalı, yeniləri yetişdirilməlidir. Bu məhkəmələrin istənilən halda təsirləri

olacaq".

ADP sədri Sərdar Cəlalov hesab edir ki, dövlətdə korrupsiyanın olmasının əsas səbəbi əşkarlığın olmamasıdır: "O yerdəki qarantlıq var, orada mikrob inkişaf edir. Azərbaycanda hakimiyyətin fəaliyyəti şəffaf deyil. Xalqa hesabatlılıq yoxdur. İcra hakimiyyəti üzərində nəzarət də mövcud deyil. Belə olan halda bu cür cinayətlər olur. Bu məhkəmələrdə üzə çıxan faktlara hakimiyyətin verdiyi reaksiya qeyri-adekvatdır. Dövlət bunlara yerində reaksiya verməlidir. Eldar Mahmudovla bağlı yüzlərlə faktlar üzə çıxıb, amma o hələ də məsuliyyətə cəlb olunmayıb. Cahangir Hacıyev məhkəməsinə konkret nazirlərin adını çəkdi, amma heç bir nəticə olmadı. Söhbət konkret cinayətkarlara qarşı mübarizədən deyil, cinayətlərə qarşı mübarizədən gedir. Bütün bunlar onu göstərir ki, hakimiyyət çox ağır vəziyyətdədir. Bu məhkəmələr nəinki cəmiyyətə yol tapmalı, bu məhkəmələrin üzərində hətta ictimai nəzarət olmalıdır. Çünki istintaq və məhkəmədə hələ bir çox məsələlər gizlədilir. Vaxtilə bu tipli məhkəmələr az olmayıb, o zamanlar istintaq orqanlarının özləri bir çox cinayətlərə yol veriblər. Bir faktı da unutmaq olmaz ki, ölkəmizdə belə cinayətlər ən çox hüquq-mühafizə orqanlarının daxilindən başlayır. Bu da Azərbaycanda idarəetmənin aşağı keyfiyyətdə olması ilə bağlıdır. Ölkəmizdə kadrlar hakimiyyətə sədəqəti ilə seçilir, amma əslində dövlətə və xalqa sədəqətlərinə görə onlar seçilməlidir. Cahangir Hacıyev həbs edilir, Elman Rüstəmov kənardadır. Belə şəxslər o vaxt vəzifələrinə itirirlər ki, hakimiyyətə sədəqət-sizlik göstərir. Nə qədər zərbə almaliy ki, idarəetmə dəyişsin?"

□ **Cavanşir ABBASLI**

Azərbaycan bazarlarında Ermənistan məhsulları satılır - ilginç iddia

Eyyub Hüseynov: "Gürcüstan vasitəsilə Ermənistanın kənd təsərrüfatı malları rahat şəkildə ölkəmizə keçirilir"

Eyyub Hüseynov

Ermənistan bazarlarında Azərbaycan məhsullarının satılması ilə bağlı sosial mediada yayılan məlumatlar böyük rezonans doğurub. Belə ki, Ermənistan Dövlət Qida Maddələri Təhlükəsizliyi Xidməti bazarlarda yoxlanışlar keçirdiyini və ölkə paytaxtında və rayonlarındakı meyvə-tərəvəz bazarları və mağazalarında Azərbaycanda istehsal olunan "alma satışı faktının təsdiqləndiyini" bəyan edib.

Daha sonra Ermənistanda vergi və gömrük qurumlarını idarə edən Dövlət Gəlirləri Komitəsinin məmurları rüşvət almaq ittihamı ilə tutulublar.

İstintaq müəyyən edib ki, məmurlar bəzi sahibkarlardan meyvə-tərəvəzin Baqrataşen gömrük məntəqəsindən baxışsız keçirilməsi üçün rüşvət alıblar. Bu məhsulların arasında Azərbaycanda yetişdirilmiş almalar da olub.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda da bir neçə dəfə Ermənistanda istehsal edilən məhsullar aşkarlanıb, məsələ ictimailəşdikdən sonra həmin mallar bazarlardan yığılıdır. Ekspertlər bildirirlər ki, hazırda ölkədə qida təhlükəsizliyi ilə bağlı konkret məşğul olan qurum mövcud deyil. Lakin bunun yaradılması gündəmdədir. Belə ki, bu ilin fevral ayında ölkə prezidenti Azərbaycanda qida təhlükəsizliyi sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında fərman imzalayıb. Fərmanda qeyd olunub: "Azərbaycan Respublikasında qida məhsullarının təhlükəsizliyinə dair normativ tənzimləməni (sanitariya normaları və qaydalarının, habelə gigiyena normativlərinin hazırlanmasını və təsdiqini), risklərin təhlilini, qanunla müəyyən edilmiş qaydada gigiyenik sertifikatlaşdırma işinin aparılmasını, o cümlədən xarici ölkələrə ixrac edilən qida məhsullarına keyfiyyət sertifikatının verilməsini, habelə qida məhsulları istehlakçılarının hüquqlarının müdafiəsi sahəsində və "tarladan süfrəyədək" prinsipi əsasında məhsulun daşdığı risk səviyyəsinə uyğun olaraq qida məhsulları istehsalının bütün mərhələlərində dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi yaradılsın".

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov bildirdi ki, hazırda ölkədə qida təhlükəsizliyi məsələsi heç də yaxşı durumda deyil: "Ötən il Azərbaycana Gürcüstan vasitəsilə külli miqdarda Ermənistanda yetişdirilmiş ərik gətirildi. Gürcüstanda hər gün azərbaycanlılarla ermənilər görüşür, oradan bura mallar gəlir. Heç kim də bu məsələyə nəzarət etmir. Birmənalı şəkildə Azərbaycan mallarının Ermənistanda satılmasının tərəfdarıyam. Lakin Ermənistan mallarının Azərbaycanda satılmasını qəbul etməm. Biz, istehlakçı hüquqlarını qoruyan Zaqafqaziya təşkilatı yaratmışıq və hələ o il öncə "Qırmızı Körpü" bazarında təhlükəli malların qarşısını almışdıq. Ermənistan təşkilatlarının üzərində də müəyyən dərəcədə təsirlərimiz var. Ola bilər ki, Azərbaycan mallarının üzərində etiket olduğu üçün onlar bunu müəyyən edə bilsinlər. Yanlış fikirdir ki, Azərbaycan malları təhlükəlidir. Ermənistandan Azərbaycana gələn malların üzərində etiket olmur. Ona görə də müəyyən edilmiş və Gürcüstan vasitəsilə Ermənistanın kənd təsərrüfatı malları rahat şəkildə ölkəmizə keçirilir. Buna nəzarət etmək də çox mürəkkəbdir. Ermənistan malı bir kənara, ötən il ələ yerli qarqızların monitorinqini aparən zaman xeyli sayda kimyəvi maddələrlə zəngin, zəhərli məhsullar aşkar etdik. Demək olar ki, İrlandan gələn və yerli məhsulların 98 faizi kimyəvi zəhərlənmiş vəziyyətdə idi".

Ekspert bir müddət öncə Azərbaycan bazarlarında aşkar olunan Ermənistanda istehsal edilmiş şokoladlara da diqqət çəkib: "Bu cür hallar yol verilməz olsa da, Gürcüstan və Rusiya vasitəsilə bəzən Azərbaycana keçə bilər. Ermənistanla bağlı bütün növ malların Azərbaycanda satılması yolverilməz haldır. Fəaliyyətə başlayacaq olan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi ilə bağlı da təkliflər paketi təqdim etmişik. Qeyd etmişəm ki, əgər orada QHT-lər KİV nümayəndələri təmsil olunmasalar və yalnız indiki dövlət orqanları təmsil olunsalar, bunun heç bir nəticəsi olmayacaq. Orada tam şəffaflıq və ictimai nəzarət mexanizmi olmalıdır".

Əli RAİS

Ləğv olunmuş MTN-in Antiteror Mərkəzinin səbqi rəisi Elçin Quliyev və polkovnik Azər Mehdiyev işi üzrə ittiham aktında bir sıra MTN agentlərinin adları açıqlanıb. 7 milyon manatdan artıq dövlət vəsaitinin mənimsənilməsi epizodunda bəzi agentlərin kod adları, bəzilərinin isə həqiqi adları öz əksini tapıb.

İttihamla görə, Elçin Quliyev, müavini İlqar Əliyev və digərləri 2011-2015-ci illərdə "Şimal küləyi" və "Qütb gecəsi" adlı əməliyyatlara ayrılan xüsusi xərclər smetasından 7 milyon manatdan artıq pulu mənimsəyiblər. Sənədləşməyə görə isə həmin pullar informasiya rolunu oynayan müxtəlif "etibarlı şəxslərə", yeni agentlərə ödənilib. İstintaqın qənaətinə görə, qeyd olunan 2 əməliyyat işi üzrə ayrılan vəsaitin çox az qismi "etibarlı şəxslərə" çatıb. İşdə adları müəyyənləşdirilməyən agentlərin kod adları yer alır: "Terminator" - şəxsi işi Hilal Əsədovda olan bu agente 287 min avro, 5400 ABŞ dolları və 12 min manat pul ödənilmişdir.

"Samir" - 82 min AZN, 53 min ABŞ dolları, 6 min avro. Bundan başqa 2013-cü ilin prezident seçkiləri ərəfəsində 4 ay ərzində hər ay 10 min AZN pul ödənilib.

"Agent Dəniz" - adına 35 min AZN, 13 600 avro, 1200 dollar yazılıb.

"Hətəm" - adına 217 min AZN, 33 min avro, 5400 ABŞ dolları yazılıb.

"Atilla" - adına 12 min AZN, 44 600 avro, 1800 ABŞ dolları yazılıb.

"Əlizadə" - "fəal istifadə olunduğuna görə" 15 min AZN mükafat alıb.

"Qəhrəman" - 31 min 500 AZN pul alıb.

Bunlar kimlikləri müəyyənləşdirilməyən və yaxud, müəyyənləşdirilib, açıqlanmayan agentlərdir. Lakin 4 şəxsin kimliyi ittiham aktında öz əksini tapıb. Həmin şəxslərdən 2-nin adı KİV-lərdə açıqlanıb.

İttiham aktında adları açıq şəkildə yazılan agentlərin siyahısını belədir:

1. Etibarlı şəxs "BET" - Behbudov Elçin Tofiq oğlu. 2013-cü ildə A.Məcədov tərəfindən əməkdaşlığa cəlb olunub. Hər ay MTN-dən 2 min manat pul alıb, xarici səfərləri maliyyələşdirilib.

2. Etibarlı şəxs "YFH" - keçmiş maliyyə naziri Yusifov Fikrət Hüseyn oğlu. 2015-ci ildə A.Məcədov tərəfindən əməkdaşlığa cəlb olunub. Bu müddət ərzində ona 90 min manat pul ödənilib.

3. "Etibarlı şəxs "İƏ" - Əliyev İlqar Talışxan oğlu. "Yeni Sabah" İctimai Birliyinin rəhbəri. 2011-2015-ci illərdə 132 min manat, 6100 ABŞ dolları, 2400 avro alıb.

4. Etibarlı şəxs "TT" - Məmmədov Elnur Vaqif oğlu. 2014-cü ildən əməkdaşlığa cəlb olunub. 2011-ci ildə AR CM-nin 311.1-ci maddəsi ilə

təqsirli bilinərək 4 il həbs cəzası alıb. Taleh Bağirovun "Müsləman Birliyi Hərəkatı" adlı qurum yaratmaq istəyi barədə məlumat verdiyinə görə 10 min manat birdəfəlik pul mükafatı alıb.

Tanınmış vəkil Adil İsmayılov xüsusi xidmət orqanları tərəfindən əməkdaşlığa cəlb olunan şəxslərin kimliklərinin açıqlanmasının dövlət sirrinin yayılması olduğu haqda sosial

lərin açıqlanması da doğru deyil. İş üzə göstərilən məbləğlər də inandırıcı deyil. Əməliyyat işçisi ilə mənbə arasındakı münasibət elə bir mübham münasibətdir ki, bunların açılması əməliyyat işçisinin özünə başucalıq gətirmir. Əməliyyat təsərrüfatında olan məsələlərin açıqlanması bu sahənin gələcəyini şübhə altına alır. Yayılan siyahılarda elə şəxslərin adları çə-

lən gələcək fəaliyyətlərini sıfıra endirir. Kim agent olduğunu bildiyi şəxsin yanında hər hansı bir əhəmiyyətli məlumatı danışar? Agentlərin de-şifrə olunması ümumilikdə əməliyyat təsərrüfatının gələcəyini şübhə altına qoyur. Məhkəmədə hakim, katib, vəkillər, məhkəmə nəzarətçilər, elə mütəhəmmilərin özləri də agentlərin kimliyini öyrənəcəklərsə, bu yaxşı heç nə vəd

Təhlükəsizlik zabiti agentlərin de-şifrə olunmasından danışdı

Arzu Nağıyev: "Bu məlumatların yayılması ölkə üçün yaxşı heç nə vəd etmir"

şəbəkədəki divarında status yazıb. Həmin statusu təqdim edirik:

"Dövlət sirri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 5.4.2.-ci maddəsinə əsasən "kəşfiyyət, əks-kəşfiyyət və əməliyyat-axtarsız fəaliyyətini həyata keçirən orqanlarla konfidensial əsaslarla əməkdaşlıq edən və əməkdaşlıq etmiş şəxslər haqqında" məlumatlar dövlət sirrini təşkil edir. Artıq bir neçə gündür ki, kütləvi informasiya vasitələrində "MTN işi" üzrə ittiham aktına istinadən məzmunu dövlət sirri təşkil edən bu tip məlumatlar yayılır. Bu məlumatları ittiham aktına yazan istintaqçılar və həmin ittiham aktını təsdiq edən prokuror dövlət sirrini yaymaqla dövlət əleyhinə cinayət etməsinə başa düşürmü görəsən? Həmin qanunla üzərlərinə dövlət sirrini qorumaq vəzifəsi qoyulan qurumlar görəsən hara baxır?"

Sabiq təhlükəsizlik zabiti Arzu Nağıyev yaranmış vəziyyəti dəyərləndirərək "Yeni Müsavat"a deyib ki, belə məlumatların yayılması doğru deyil: "Böyük təəssüflə qeyd edirik ki, məhkəmələrdə məxfi əməkdaşlığa cəlb olunmuş şəxslər haqda hər hansı bir məlumatlar açıqlanmaqdadır. Düşünürəm ki, məhkəmənin məxfi əməkdaşlığa cəlb olunmuş şəxslərlə bağlı hissədə qapalı keçməli idi. Digər tərəfdən agent kimi adları çəkilən şəxslərin siyahısına baxdım. Onların agentliyindən söhbət getmir. Sadəcə olaraq etibarlı əlaqələr qurulan bəzi şəxslər var. Bu məs-

kilir ki, onlar əvvəllər hüquq mühafizə orqanlarında çalışıblar. Onların cəlb edilmək o boyda pulların verilməsi inandırıcı deyil. Həmin məbləğlərin bu şəxslərə xərclənməsi də yaqın ki, baş verməyib. Sovet hökuməti dağılanda agentlərin adlarının açıqlanması məsələsi çox geniş şəkildə müzakirə edilirdi. Hətta elə bir vəziyyət yaranmışdı ki, bir qərarla agentlərin adları açıqlana bilərdi. Amma son anda bundan vaz keçildi. Yəni bir çox cinayətlərin açılmasında, önəlməsində məlumatın verən şəxslərin kimliyinin açıqlanması onların zərbə altına qoyulması deməkdir.

- Xüsusi xidmət orqanları ilə əməkdaşlığa cəlb olunmuş şəxslərin adlarının bu şəkildə açıqlanmasının istintaqçılara sərəştəsizliyi kimi dəyərləndirənlər var. Razımsınız bu dəyərləndirmə ilə?

- Bu adamların adlarını, kod adlarını, adlarının baş hərflərini yazmaq, haradasa qeyd etmək düzgün deyil. Digər tərəfdən məsələnin bu tərəfi də var ki, ortada dövlətin pulu mənimsənilib. İstintaqçılar pulu mənimsənilməsi faktını təsbit etmək üçün mücərrəd adlardan istifadə edə bilmədilər. Bu məsələlərin araşdırılması vacibdir, amma elə bir üsulla edilməliydi ki, "nə iş yansın, nə kabab".

- Məhkəmə qapalı keçirilsəydi belə, həmin şəxslərin agentlərin adlarının ittiham aktında yer alması doğru olardı?

- Əlbəttə ki, agentlərin adlarının hər hansı bir şəkildə açıqlanması doğru deyil. On-

etmir. Yəni agentlər haqda danışmaq, kod adlarını, adlarını, adlarının baş hərflərini yazmaqla bildirmək ümumi işə ziyan vurmaqdan başqa heç nə verməyəcək. Dövlətə ziyan verilməyəcək. Bəlkə agentlərin mükafatı hansı məlumatları verdiklərinə görə aldıqlarını da açıqlasınlar? Hansı istiqamətdə işlədiklərini de açıqlasınlar, məsələ tamam bitsin! Bu gün baş verənlər gələcəkdə əməliyyat işlərinə böyük zərbə vuracaq.

- Ümumiyyətlə mənbələrə, informatorlara, "etibarlı şəxslərə" pul mükafatı, maaş verilməsinə nəzarət olunması qaydası varmı?

- Nəzarət var. Mənbəyə pul ödənilirsə, raport yazılır. 1 manat verilsə belə, bu rəsmiləşdirilməli, mənbə pulu alması haqda sənədə imza atmalıdır.

- Mənbə pulu alarkən səs yazısı, videosu qeydə alınır mı?

- Video, səs yazısı adətən aparılmır. Pul kassadan çıxarsa, mənbənin öz imzası ilə həmin pulun alınması haqda sənəd tərtib olunur, sonradan müəyyən işlərə tikilir. Düşünürəm ki, adları çəkilən şəxslər agentlər olub. Bu şəxslər şəxsi əlaqəli şəxslər olublar.

- Şəxsi əlaqədə olan şəxslərə verdikləri məlumatlara görə pul mükafatı verilməsi nəzərdə tutulur?

- Bunların hamısı maliyyə idarəsində fiksə olunur. Rəmi-ləşdirilir.

- Bu məlumatların yayılması ləğv olunmuş MTN rəhbərliyinin maraqlarına xidmət etmir ki? O baxımdan ki, əllərində ciddi, ölkəni silkələyəcək məlumatların olması mesajını üzə çıxaran agentlərin adlarının yayılması üzərindən siyasi hakimiyyətə çatdırmaq istəyirlər bəlkə?

- Konkret ad çəkmək istəmirəm. Söhbət sırf prosesdən gedirsə, düşünürəm ki, bu konkret olaraq kiminsə istəyi ilə ortaya atılıb. Ümumilikdə isə bəli, bu məlumatların yayılması, ölkə üçün yaxşı heç nə vəd etmir.

E.MƏMMƏDƏLİYEV

1,5 milyard dollara yaxın problemli kreditlərin həlli üçün heç bir addım atmayan hökumət, bunun əksinə olaraq, Beynəlxalq Bankın növbəti zərərli aktivlərini, xarici borcunu da öz üzərinə götürüb. Qeyd edək ki, artıq ABB-nin zərərli aktivləri dövlət büdcəsinin həcminə çatıb.

bu bankın real vəziyyəti nə yerdədir. Niyə? Bunu hesablamaq belə çətindir? Yoxsa bütün günahı əvvəlki rəhbərliyin üzərinə yıxıb olan-qalan əmlakı da talamaq istəyənlər var? Əvvəl dedilər ki, bu bankı Cahangir Hacıyev talayıb. Düz deyirlər, talayıb. Amma bütün bunları tək etməyib. Belə iri cinayətlərdə ona yüzlərlə insan dəstək olmalı idi. Lakin

Məmmədovdan sonra banka Xalid Əhədov rəhbərlik edir. O, peşəkar bankirdir, onu dürrüst insan kimi tanıyıram. Lakin görünən odur ki, o da işin öhdəsindən gəlmir və ya formal rəhbərdir, reallıqda bank kənardan idarə olunur. Çünki yenə də şəffaflıq yoxdur, nə baş verdiyini bilmirik. Arada isə dövlət bu bankın 10 milyard manata yaxın problemlə

yard vəsaitdən başqa Neft Fondu da ABB-yə 1 milyard dollar depozit qoyub. İndi isə dövlət ABB-nin xarici borclarını və başa düşdüyüm qədər Neft Fonduna olan borcunu da öz üzərinə götürür. Bir sözlə, ABB tam təmizlənilib özəlləşdiriləcək. Ümumən düzgün istiqamətdir, başqa yol yoxdur, əks halda bank bağlanmalıdır. Bağlansa, yenə də

Azərbaycan iqtisadiyyatının neftdən asılılığı azalır mı?

Ekspertlər müsbət tendensiya görürlər, ancaq...

Neftin dünya bazarında ucuzlaşmasından sonra Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində dövlət proqramları tətbiq olunub, istiqamətli addımlar atılmağa başladı. Dövlət başçısı da keçirdiyi müşavirələrdə sahibkarların fəaliyyətinə dəstək və qayğıdan bəhs edib, onların inkişafının prioritet məsələ olduğunu vurğulayıb. Bəs görülməli tədbirlər nəticəsində ötən dövr ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatının neftdən asılılığı nə dərəcədə azalıb?

Deputat Vahid Əhmədova görə, bu asılılıq getdikcə azalır: "Uzun müddətdir ki, bu barədə çox danışılıb, dövlət başçısı tərəfindən də müəyyən göstərişlər verilib. Əsasən 2016-2017-ci illərdə asılılıq müəyyən qədər aradan qaldırılıb. Düzdür, hazırda neft yenə də əsas ixrac məhsulumuzdur, milli valyutamız da faktiki olaraq neftdən asılıdır. Amma buna baxmayaraq qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün işlər görülür. Xüsusən də kənd təsərrüfatında inkişaf var, müxtəlif sənaye obyektləri tikilir və s. Eyni zamanda son vaxtlar idxal 2 dəfə azaldılıb ki, bu da müsbət haldır. Ölkə prezidentinin 2016-cı ildə təsdiq etdiyi strateji yol xəritəsində 11 sahənin inkişafı nəzərdə tutulub. Bura maşınqayırma, bank, nəqliyyat sektorları və s. daxildir. Hazırda Sumqayıtda, Mingəçevirdə, Balaxanıda salınan sənaye zonaları, nəqliyyat sektorunda gedən ciddi irəliləyişlər aparılan işlərin göstəricisidir. Bu gün Qaradağda Böyük Dəniz Limanı tikilir. Bütün bunlar prosesin getdiyini göstərir. İşlər görülür, lakin müəyyən qədər zaman lazımdır. Amma ümumi götürəndə qeyri-neft sektorunun inkişafı, əlbəttə, ürəkəcan deyil. İstərdik ki, bu sektor inkişaf eləsin və Azərbaycan ümumiyyətlə, neftdən asılı olmasın. Amma hələlik asılılıq var. Çünki bizim dövlət büdcəmizin hardasa 50 faizdən çoxunu neft gəlirləri təşkil edir və sosial layihələr də neftdən gələn gəlirdən asılıdır. 2017-ci ilin 5 ayında qeyri-neft sektorunda daha çox artım olub. O cümlədən idxal kəskin azalıb, ixrac artıb. Əgər qeyri-neft sektorunun inkişafına 10 il əvvəl başlasaydıq, bu gün elə ciddi bir problemimiz olmazdı".

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri də ölkə iqtisadiyyatının neftdən asılılığının azaldığını bildirsə də, bunun çox az olduğunu dedi: "Əslində makroiqtisadi göstəricilərə baxanda görürük ki, asılılıq azalmayıb. Çünki xarici ticarətdə hələ də neftin heqemonluğu hiss olunur. Son illərdə, sadəcə, qazla bağlı artım var. Belə ki, ixracatın 8 faizni qaz təşkil edib. Halbuki bu göstərici 1 il bundan öncə 2 faizə çatmışdı. Lakin bu da neft-qaz sektorudur. Neftdə müşahidə olunan azalma da təbiidir. Çünki son illər Azərbaycanda neftin hasilatı azalıb. Xarici ticarətdə neftin payının azalması qazın payının çoxalması hesabına baş verib. Amma buna yenə də resursdan asılılıq demək mümkündür. Yəqinə azalmalar ondan ibarətdir ki, əvvəllər neftin qiymətinin yüksək, hasilatın çox olduğu dövrdə Azərbaycanda ümumdaxili məhsulda neftin payı kifayət qədər yüksək görünürdü. İndi ümumdaxili məhsul dollar ekvivalentində xeyli dərəcədə azalıb. Cəmi 3 il bundan öncə bizim ümumdaxili məhsulumuz dollar ekvivalentində devalvasiyalardan öncə təqribən 72 milyard dollar idi, bu gün artıq 32-35 milyard dollara qədər azalıb. Yeni ümumdaxili məhsulun azalması fonunda neftin payı da azalıb. Yəni bu, qeyri-neft sektorundakı ciddi irəliləyişin nəticəsi deyil. İnkər etmək olmaz ki, keçən il kənd təsərrüfatının inkişafında az da olsa artım müşahidə olundu. Bu da Rusiya ilə Türkiyə arasında gedən münaqişənin nəticəsidir ki, bu münaqişə zəminində Azərbaycan malları Rusiya bazarında Türkiyə məhsullarını əvəz etməyə nail oldu. Əsasən də pomidor ixracatı təqribən 7 dəfə artıb. Bütün bu xırda artımlara baxmayaraq, ümumən götürəndə Azərbaycan iqtisadiyyatında həm ümumdaxili məhsulun, həm xarici ticarətin formalaşmasında, həm büdcədə neftin rolu, hələ də kifayət qədər yüksək səviyyədədir. Neftdən gələn gəlirlər büdcənin 50 faizini təşkil edir. Dolayısı ilə neftdən asılılıq var. Neft sahəsindən gələn vergilər ümumi vergi toplanmasının 30 faizini təşkil edir.

Dövlət tərəfindən qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə bağlı aparılan işlərə gəldikdə isə, ekspert dedi ki, bunların ən yaxşı halda növbəti iki ildə nəticə verməsi gözlənilir.

Beynəlxalq Bankın qalan canını da "Şapka Mamed" alır

İqtisadçı ekspert: "Məmməd Musayev ABB-yə borcu olanların əmlakını ələ keçirməklə məşğuldur..."

"Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin yaydığı açıqlamaya görə, vaxtı keçmiş kreditlərlə yanaşı, xarici borcunun ödənilməsi də dövlət hesabına həyata keçiriləcək. Bankın yaydığı açıqlamada qeyd edilir ki, artıq ABB-nin 9,93 mlrd. manat dəyərində toksik aktivləri dövlət tərəfindən alınıb, likvidlik dəstəyinin göstərilməsi üçün banka 1,3 milyard dollar və 70 milyon manat həcmində depozit yerləşdirilib. Bundan əlavə, bankın kapital mövqeyinin dəstəklənməsi üçün 2017-ci ilin yanvar ayı ərzində onun əsas səhmdarı olan dövlət tərəfindən bankda yerləşdirilmiş depozitlərin 600 milyon manat hissəsi kapitalın artırılmasına yönəldilib.

Maraqlı bir məqam isə ondan ibarətdir ki, Beynəlxalq Bankla bağlı araşdırma ortaya çıxarkən, zərərli aktivlərin həcmi 4 milyard olsa da, ötən iki il ərzində 10 milyard manatı örtüb. Bu isə o deməkdir ki, Cahangir Hacıyevdən sonra bankın rəhbərliyinə gələn heç də ondan yaxşı işləməyiblər.

ABB ilə bağlı yaranmış bu durumu qiymətləndirən bank sektoru üzrə ixtisaslaşmış iqtisadçı ekspert, hüquqşünas Əkrəm Həsənov vəziyyətin qeyri-şəffaf olmasından narazılıq ifadə edib.

"Yeni Müsavat"a danışan ekspert C.Hacıyevdən sonra sözügedən bankda baş verən qanunsuzluqların da işə olunmasının vacibliyini qeyd edib: "Mən qorxuram ki, Beynəlxalq Bankdan "oğurlanmış vəsaitlər" deyil, "oğurlanmış və hələ də oğurlanan vəsaitlər" demək lazımdır. Fikir verin, indiyədək heç kəs çıxıb ictimaiyyətə dəqiq məlumat vermir ki,

nədənə faktiki olaraq tək cəzalandı. Ancaq önəmli olan heç bu da deyil. Əsas odur ki, C.Hacıyev 2 ildən çoxdur ki, həmin bankın rəhbəri deyil. Niyə məlumat verilmir ki, o, banka nə qədər zərər vurub və bankın ondan sonrakı real maliyyə durumu necədir? Sonra bankı Elmar Məmmədov tapşırıdılar, ondan da yaxşı nə isə gözləməyirdim. Çünki C.Hacıyev heç olmasa peşəkar bankir idi. E.Məmmədov isə bazar alverçisi səviyyəsində bir kəs idi. Deyilənə görə o da banka xeyli zərər vurdu. Elə ona görə də ötən ilin sonunda azad edildi. Heç olmasa ondan sonra çıxıb bu bankın real vəziyyəti ilə bağlı məlumatları paylaşdı. Amma yenə də demədilər. Tam qeyri-şəffaf bir durumdur".

İqtisadçının sözlərinə görə, Cahangir Hacıyevdən sonra ABB rəhbərliyinə gələn iki bankir dövlətə dəymiş zərərin böyüməsindən başqa heç nəyə nail ola bilməyib: "Elmar

kreditini alıb "AqrarKredit" təşkilatına ötürdü. Yəni, faktiki dövlət banka əlavə 10 milyard vəsait verdi və əvəzində problemli borclarını üzərinə götürdü. "AqrarKredit" SSRİ-dən qalma üsullarla idarə olunan geridə qalmış bir qurumdur. Onun rəhbərliyi qeyri-peşəkar, yalnız öz mənfəətlərini güdən şəxslərdir. Rəhbəri Məmməd Musayev "Şapka Mamed" kimi tanınır. Beləsi problemli kreditləri necə qaytaracaq? Reallıqda bu gün Məmməd Musayevə fəvqəladə səlahiyyətlər verilib. Məhkəmələr onun bir sözlünü iki etmir, tapşırıq var ki, hamı ona kömək etsin və o, kreditləri qaytarsın. Qaytarırmı? Məlumat yoxdur! "Şapka Mamed" ictimaiyyət qarşısına indiyədək çıxıb məlumat vermir ki, nə işlə məşğuldur və nə edə bilib. Reallıqda isə Beynəlxalq Bankın kreditlərinin qaytarılması adı ilə həmin banka borcu olanların əmlakını əlinə keçirir. Ortada olan yalnız budur. Bundan başqa həmin 10 mil-

yüklü dövlətin üzərində olacaq. Sadəcə onu da unutmayaq, dövlət bizik, xalqı, hökumət bankı bizim pulumuzla xilas edir, buna görə də tam və ətraflı şəffaf məlumat verilməli idi. Həm əvvəl, həm indi. Biz bankın real vəziyyətini bilməliyik. Eyni zamanda bankın qaytarılmayan kreditlərinin qaytarılmasına da ictimai nəzarət olmalıdır. Daha "AqrarKredit" kimi Nuh əyyamından qalmış bir qurum bu işlə xəlvətdə məşğul olmalı deyil".

İqtisadçını narahat edən əsas məqam isə odur ki, hökumət ABB-nin sağlamlaşdırılmasında bu qədər səxavətli davransa da, problemli kreditlərin həlli və bağlanan banklardan əmanətlərin qaytarılması ilə bağlı eyni şəkildə davranmır: "Niyə hökumət əhalinin borc problemlərinə dəstək olmur, borcluların başına oyun açılmasına da əksər hallarda göz yumur, amma Beynəlxalq Bankın borclarını və problemli kreditlərini üzərinə götürür, həmin problemli kreditlərin qaytarılması barədə ictimaiyyətə məlumat verilmir? Niyə hökumət "Bank Standard"da, "Texnika bank"da və digər müflis banklarda faktiki pulu batmış şəxslərə kömək olmur, amma Beynəlxalq Banka kömək edir və onun bu hala salınmasının ictimai tədqiqi üçün şərait yaratmır? Mən bir daha deyirəm ki, ABB-in xilas düzgün addımdır, amma ictimai nəzarət olmalıdır. Yoxsa Mərkəzi Bank, Palata və "AqrarKredit" kimi qurumların ümidinə qalsaq, bir neçə ildən sonra onların da törətdiyi özbaşınalıqların qurbanı olduğumuzu başa düşəcəyik. O zaman ola bilər ki, xilas üçün artıq pul da tapılmasın".

□ Nərgiz LİFTİYEVA

□ Əli RAİS

"Baxış bucağı"

1992

-ci ilin 14 mayı Azərbaycanın birinci prezidenti Ayaz Mütəllibovun ikinci dəfə hakimiyyətə gəldiyi gün kimi təqvimə düşüb. Həmin ilin 6 martında Xocalı hadisələri ilə əlaqədar etiraz dalğasının nəticəsində istefa verməyə vadar olan eks-prezident Şuşanın işğalından sonra yenidən hakimiyyətə qayıtsa da, kürsüdə duruş gətirə bilmədi və növbəti postunu, hətta ölkəni tərk etmək məcburiyyətinə məruz qaldı. O günlər haqda danışmağı heç xoşlamayan Ayaz Mütəllibovla söhbətə digər məsələlərdən "körpü" saldıq.

- Ayaz müəllim, İslam Oyunlarını izləyirsinizmi?

- Televiziya vasitəsilə izləyirəm. Amma birbaşa baxmaq imkanım olmur. Ailədə müəyyən problemlərimiz var idi, ona görə də hələ ki evdən çıxırıq. Ancaq deyə bilərəm ki, çox tərifəliq tədbirdir. Bu yarışlara ev sahibliyi etmək o deməkdir ki, Azərbaycan İslam dəyərlərinin tərəfindədir, ölkəmizin bəzi düşmənləri bizi tam Avropaya bağlayır. Avropa dəyərlərinə də hörmətimiz var, ancaq biz müsəlman aləminin bir üzvüyük. Bu mənada siyasi mənada çox yaxşı tədbirdir. Çox qəşəng də görünür. Adam valeh olur, mənim qəlbim qürur hissi ilə dolur. 10-15 il ərzində nəhəng işlər görülür. İndi cəmiyyətdə narazı olanlar da var. Mən həmin narazılardan soruşmaq istəyirəm: siz heç yuxunuzda görmüşdünüzü ki, Bakı belə gözəl şəhərə çevriləcək?

- Amma müsəlman dünyasının aparıcı üzvü olan İranın Azərbaycana xoş olmayan münasibətləri artıq adi hal alıb. İran hətta Azərbaycanın müstəqilliyini daha gec, 8-ci tanıdı. Niyə Tehran bu davranışlarını davam etdirir?

- Müəyyən təzyiqli formasını daşıyan məsələlərdir. Bu, düənən, bu günün məsələsi deyil, tarix boyu Azərbaycanla qarşıdurma olub - padşahların vaxtında da. Elə o vaxtdan gələn məsələdir. Ancaq siyasi nöqtəyi-nəzərdən görə İranla diplomatik xətlərlə münasibətimizi saxlayaq, bunu da hörmətli prezident edir. Rəsmi dairələrdə İran-Azərbaycan əməkdaşlığı göz qabağında.

- Bakının xoşməramlı siyasəti İranın mövqeyini dəyişdirir, niyə?

- Azərbaycan ərazi nöqtəyi-nəzərdən İranın şimalıdır. Ona görə bunlar təhlükəsizlik baxımından ehtiyat edirlər. Bizim Avropa ilə sıx əlaqələrimiz, Amerika ilə işbirliyimiz müəyyən dərəcədə bunları narahat edir. Ona görə ölkə prezidenti çox incedir. İranın vitse-prezidenti Həbibə ilə görüşdə o, mənə soruşdu ki, bildiyimizə görə, siz amerikalılarla işbirliyinə gedirsiniz. Dedim hə, var

elə şey, bizim iqtisadi vəziyyətimiz gərgindir, qaçqınlarımız çoxdur, biz gərək bu əməkdaşlıqdan da istifadə edək. Ancaq bildirdim ki, bu, sizin narahatlığımıza səbəb deyil. Əksinə, mən sizi əmin edə bilərəm ki, lazım olsa, biz sizinlə Amerika arasında ortaqlıq da edə bilərik. Mən baş nazir vəzifəsində olanda Rəfsəncani və xanımı ilə görüşümüz oldu. Orda İran prezidenti belə bir söz dedi ki, Xəzərin səviyyəsi qalxır, bu əngəldən sizin xəbəriniz varmı? Bu, nə deməkdir? (gülür) Dedim, Şura hökumətinin burda təqsiri yoxdur.

- 25 il əvvəl may ayında İranın Qarabağ təşəbbüsü oldu, Şuşa işğal olundu. Necə bilir-siniz, Şuşanın işğalından İranın Qarabağ vasitəçiliyinə zərba

maatı sakitləşdirdim, ancaq çox ağır vəziyyət idi. Azadlıq, müstəqillik uğrunda "mübarizəmiz" - bu adlarla camaatı küçələrə çıxardırdılar, bizə çox baha başa gəldi. Belə mövqə qoyuldu ki, biz Rusiya ilə yox, Türkiyə ilə yaxın olmalıyıq. Mən Türkiyədə olanda fürsətdən istifadə edərək prezident Turqut Özalaya fikrimi çatdırdım. Dedim ki, biz qardaş millətlər, Türk dövlətinə, sizin xalqınıza dərin hörmətimiz var, ancaq bizim də tariximiz var, biz tarix boyu Rusiyanın tərkibində olmuşuq. Ona görə də birdən-birə bir böyük qardaşı digər böyük qardaşla dəyişə bilməzdik, çünki bizim Qarabağ xətamız var. Demək istəyirəm ki, əgər Azərbaycan ərazisi ilə bağlı problem varsa, bunun səbəbini bö-

na yaradıblar. Xristian dünyasının yarından çoxu ermənilərə inanır, elə bilir ki, yer kürəsində ən zəif, ən yazıq bir millətdirlər və çox günahlarından keçmək lazımdır. İlham Əliyev prezident vəzifəsində seçiləndən sonra bizim xarici siyasətimiz mükəmməl qaydada idarə olunur. Biz real situasiyanı bilməli və qolumuzu çırmayıb işləməliyik. Özümüzə irad tutmaqla işləri irəli apara bilməyəcəyik. Ancaq orada ümumi işləri kənara qoyub şəxsi işləri ilə məşğul olanlar çox olub.

- Azərbaycan hökumətində hansısa postu tutmaqla bağlı təklif gəlsə, qəbul edirsiniz?

- Yox, mən bu haqda düşünmürəm. O, mənlik deyil axı. Sadəcə olaraq, xidmətimi da-

Mən bu söhbəti edəndə iyirənirəm, cılız avaralar çıxmışdılar meydana, hələ də onların zibilini çəkirik.

- Amma mayın 14-ü hakimiyyətə yenidən qayıtmaq cəhdi göstərməsəydiniz, Laçının işğalını da baş verməzdi...

- Yox, yox. Mən xahiş edirəm, Şuşa və Laçının işğalının səbəblərini başqa yerdə axtarın, həmin hadisələrdə yox. Bununla əlaqəsi olmayıb. Yüz faiz deyirəm. Əgər mənə Xocalı ilə əlaqədar istefaya göndərməsəydilər, heç bu söz-söhbətlər də olmazdı. Rəhim Qaziyev kimi özlərini günahlarını mənim üzərimə yıxmaq istəyir. İnternetdə oxuyuram ki, "Ayaz Mütəllibov iqtidara qayıtmaq üçün Şuşanı..."

- Mənə qəliz suallar veririrsiniz (gülür). Ancaq bunlar ciddi suallardır. Qısa şəkildə cavab vermək mümkün deyil. Gün-gündən vəziyyət dəyişir, müxtəlif rənglər alınır. Ancaq hələ SSRİ zamanında biz Rusiyanın vasitəsilə... Bu münasibət SSRİ-nin mövcudluğu şəraitində yaranıb, ona görə biz gərək Kremillə işləyək. Ancaq biz 20 Yanvar hadisələrindən sonra Kremldən küsdük, arxamızı çevirdik, bizim yerimizi ermənilər tutdular və öz işlərinə başladılar. Belə məsələlərdə incimək lazım deyil, iş getməlidir. Biz dedik yox e, biz ruslarla əməkdaşlıq edə bilmərik. Eyni zamanda indi də deyirik, bu münasibətin açarı rusların əlindədir. Bəli, rusların məsələyə müəyyən təsiri var, ancaq

"Mən bu söhbətlərdən iyirənirəm"

Ayaz Mütəllibov: "Cılız avaralar çıxmışdılar meydana, hələ də onların zibilini çəkirik"

kimi düşünülürdü, yoxsa elə bu plandan İranın da xəbəri və orada iştirakı var idi?

- Mən qəti deyə bilmərəm ki, İranın burada əli, marağı var. Ancaq istər-istəməz bu haqda düşünürük. O ərəfədə İrana ilk dəfə mən getmişəm, daha sonra isə Yaqub Məmmədov. Hər iki ziyarətimdə əngəllər oldu. Mən fevralın 14-də İranda oldum, İslam ölkələrinin iqtisadi birliyinə töhləntisinə qatıldım. Orada mənə zəng etdilər ki, Xocalını atəşə tutdular. Mən dərhal prezident Rəfsəncani ilə görüşdüm, xarici işlər naziri Vilayətə də yanında idi. Dedim ki, indicə belə bir xəbər almışam, Xocalını atəşə tutublar, siz nə edə bilərsiniz? Dedi ağayi-Mütəllibov, bizim adımız bədnamdır, bizi terrorçu kimi qələmə verirlər, ancaq buna baxmayaraq, biz sizin uşaqları öz düşərgələrimizdə hazırlaya bilərik. Dedim yox, söhbət indidən gedir, heç olmasa siyasəti addımlar atın.

- Elə bu günlərdə ermənilər də etiraf etdilər ki, Şuşanın işğalında Rusiyaya məxsus qüvvələr də iştirak edib. Versiyalardan biri də budur ki, Şuşa Ayaz Mütəllibovun hakimiyyətə qayıdışından sonra azad olunacaqdı...

- (əsəbi halda) O, Rəhim Qaziyevin söhbətləridir. Bununla öz təqsirini boynundan atmaq istəyir. Rəhim Qaziyev "Şuşanı versəm, onda gülləmi başıma çaxacağam" demişdi. Şuşa da getdi, gülləsi də qaldı, özü də sağ-salamatdır, kefi də kökdür.

- Elə isə ruslar niyə Şuşanın işğalında maraqlı idilər?

- Mən onu deyə bilmərəm ki, ruslar maraqlı idi. Mən bil-mədiyim fikirləri işlətmirəm. Filan daim axtarırdıyıq, filan qruplar, filan dövlətlərdən bəhs edirik, ancaq özümüzə danışırdıq. Şuşa mühasirədə olanda, 1989-cu ildə mən 3-4 nəzirlə Şuşada olmuşdum. Orada iclasda çıxış etdim, ca-

yuk siyasətdə görmək lazımdır. Kim nə deyir-desin, ancaq burada siyasət var. Böyük siyasətdə varsansa, siyasətçi olaraq reallığı qəbul etməlisən və qiz kimi inciməməlisən, heç kimə rixənd etməməli, söz atmamalısan. Özün etməsən, özün də cavabını ver. Mən sizə açıq deyim, Elçibəy İranın əleyhinə bir qurum yaratdı, guya cənubi azərbaycanlıları üsyan qaldırmaq niyyətilə. Qarabağ dərdimiz olan yerdə Bütöv Azərbaycan Birliyindən danışmaq olardı?

- Elçibəy o zaman prezident deyildi... Rusiyanı "böyük qardaş" adlandırdıq. Azərbaycanın ən böyük diaspora təşkilatını da ləğv etməyə çalışır bu "qardaş". Yeri gəlmişkən, ÜAK-la bağlı etirazınızı Moskvadakı hansısa dairələrə çatdırmısınız?

- Yox, bu, yaxında olan söhbətlərdir, mən dəqiqliklə bilmirəm. Narazı olduqlarını bilərəm, diaspora rəhbəri çıxış edib. Biz Rusiya ilə normal münasibətlərin tərəfdarıyıq və tərəfdarı da olacağıq. Bu baxımdan prezidentin siyasəti düzgündür, mən dəstəkləyirəm, başqa söz də ola bilməz. Konqressə gələndə bunun səbəbini axtarmaq lazımdır. Əfsuslar olsun ki, mən səbəbini deyə bilmərəm.

- Yeri gəlmişkən, bir müddət əvvəl "biz türk deyilik, azərbaycanlıyıq" müzakirəsi gəniz müzakirə mövzusu oldu. Sizin bu məsələyə baxışınız necədir?

- Biz türkdillü millətlik.

- Ayaz müəllim, uzun müddət Moskvada yaşamısınız. Bizim Rusiyada milyardlərimiz, tanınmış ziyalıları-mız var. Elə isə biz niyə ermənilərdən fərqli olaraq qonşu ölkədə təşəbbüsü ələ ala bilmirik?

- Tənbellik edirik. Ancaq ermənilər işləyirlər, özü də çox möhkəm. Özü də bu gün, dünən, srağagün yox, çoxdan işləyirlər. Onlar stəkanda fırtı-

vam etdirirəm, müsahibələr verirəm, həm iqtisadiyyat, həm siyasətə bağlı öz fikirlərimi gzlətmədən deyirəm. Yəqin ki, bunu oxuyanlar, qərar çıxaranlar da var. Mən şad oluram ki, hardasa mənim fikirlərim iqtidarı fikirləri ilə üst-üstə düşür.

- Söhbətimiz 1992-ci ilin may hadisələrinin ildönümünə təsadüf edir. O günləri xatırlayırsınız?

- O hadisələr qanqaraldıcı hadisələrdir, mən o günləri xatırlamaq istəmirəm. O haqda çox danışılır. Tarix belədir də... Ancaq olan olub.

- Demək olarmı ki, hakimiyyətə qayıdış planı uğurla başa çatsaydı, AXC ilə koalisiya qurulsaydı, hər şey başqa cür olardı?

- Bəli, koalisiya şəklində cəmiyyətimizi idarə edə bilmədik. Çünki dilde razılıq var idi, əməldə yox. Əks təqdirdə ola bilər ki, torpaqların işğalı bu dərəcədə olmazdı. Bizim bir cəbhəmiz var idi - Qarabağ, ikinci cəbhə nəyə lazım idi? Bu, nə demək idi? Deyirdim, siz mənə qarşı cəbhə açırınsız? Məni kommunistin ən böyük üzvü kimi təqdim edib mənə təpənisirsiniz, bu, nə deməkdir, niyə belə edirsiniz? Kommunist var idi, qurtardı. Qorbaçov seçiləndən, yenidənqurma siyasətindən sonra mənimçün kommunist sisteminin aqibəti görünmədi. Kommunist sistemini dağıdan Qorbaçev özüdü, bir-iki dəfə də çıxış edib deyib ki, mən çox şeyi bacarmamışam, amma kommunist sisteminin belini qırışam, bunu da özümçün qələbə sayıram. Amma siz də tutmusunuz mənəndən. Azərbaycan sistemində nə kommunist bəzəlikdir? Hər yer dağılırdı, partiyaları yandırdılar. Deyirdim, Moskvani tənqid edirsiniz, ancaq özünü Yeltsin Moskvası ilə işləyirsiniz. Deməli, Rusiya iqtidarındakı qarşıdurmadan sui-istifadə edirsiniz. Ancaq burada mənim adımları "Moskvanın adamı" kimi qoymusunuz.

"Rusiya Azərbaycandan bir şey istəyir"

- Bu torpaqlar itirildə və siz də hakimiyyətə gələ bilməyib Moskvaya uçanda hansı hisslər keçirirdiniz? Sevinirdiniz?

- Yox. O, mənim xasiyyətim deyil. Unutdum. Allaha üzümü tutdum, dedim ki, Sən bilərsən, mən əfv edirəm bütün düşmənlərimi.

- Siz də o fikirdəsiniz ki, Rusiya Azərbaycana qayıtmaq istəyir?

- Rusiya Azərbaycandan bir şey istəyir: istəyir ki, Azərbaycanın ərazisindən üçüncü bir dövlət istifadə etməsin, təhlükəsizliyinə zərər gətirməsin. Yerdə qalan məsələlərdə Rusiyanın nəhəng dövlət olduğu göz qabağındadır, onun heç nəyə ehtiyacı yoxdur, hər şeyi var, neftdən tutmuş brilliantdan almaza qədər.

- Rusiyanın Dağlıq Qarabağın ətrafındakı əraziləri geri qaytarmaq niyyətində olması barədə xəbərlər nə dərəcədə reallığa əsaslanır?

deyə bilmərəm ki, münasibətin həlli 100 faiz Rusiyadan asılıdır. Çox vaxt keçib.

- Ayaz müəllim, 20 Yanvardan, Xocalı soyqırımından, elə sizin komanda üzvlərinin Qarakənd səmasından vurulmasından sonra yəna da "Rusiya, biz sənə çox sevirik" deməli idik?

- Yox, mən onu bu şəkildə demirəm. Sadəcə, praqmatik olmaq, işləmək lazımdır.

- Elə bu aylarda Lavrovun, Zaxarovanın dedikləri birbaşa Azərbaycana qarşı yönəlmiş fikirlərdir...

- Onlar deyirlərsə, biz də deyək də. Biz müqavimət göstərməliyik. İnciyib kənarda oturduğumuz nəticəsi nə olacaq ki?

- Gərək siz də etiraz səsinizi qaldırasınız belə məsələlərdə...

- Mən reaksiyama çıxışlandırdım bildirim. Başqa cür kimləsə əlaqəm yoxdur...

□ EİSAD PAŞASOY

Bu gün - 1992-ci ilin 15 may hadisələrindən 25 il keçir. Xatırladaq ki, 1992-ci ilin mart ayında o zamankı Azərbaycan prezidenti Ayaz Mütəllibov Xocalı soyqırımını ilə əlaqədar davamlı istefa tələbləri qarşısında hakimiyyətdən istefa vermişdi. Prezident səlahiyyətlərini Ali Sovetin sədri Yaqub Məmmədov icra edirdi və ölkədə prezident seçkisi elan olunmuşdu.

15 may 1992-ci il, Bakı

prezident seçkisi nəzərdə tutuldu. Hansı qüvvə həmin seçkidə hakimiyyətə gələydi o da iqtidar olacaqdı. Biz seçki yolu ilə hakimiyyət formalaşmasının tərəfdarı idik. Düşünürdük ki, nəyin bahasına olursa olsun mütləq AXC hakimiyyətə gəlməlidir. AXC-nin hakimiyyətə gəlməsi 1992-ci ilin 7 iyununda keçirilən qanuni prezident seçkilərində Əbülfəz Elçibəyin prezident seçilməsi ilə baş verdi. O vaxta qədər Ali

Açıq danışmaq zamanı

Elsad PAŞASOY
epashasoy@yahoo.com

Erməni mətbuatı Qarabağa qanunsuz gələn turistlərdən yazıb. Separatçı rejimin "iqtisadiyyat nazirliyinin turizm idarəsi"ne istinadən iddia olunur ki, 2017-ci ilin birinci rübündə keçən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə işğal zonasına gələn əcnəbilərin sayı 10 faiz artıb.

Özü də işğal altındakı ərazilərə qeyri-qanuni gələnlərin sayına görə... Rusiya, ABŞ və İran vətəndaşları "liderlik" edir, sonrakı yerlərdə isə Avropa ölkələri gəlir. İndi təsəvvür edir, bizim başımızın altına 23 ildir "atəşkəs" yastığı qoyub danışıqlarla müddəti uzadan ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədr ölkələri vətəndaşlarının sərbəst şəkildə işğal altındakı Azərbaycan ərazilərinə gəlib-gətməsinə göz yumurlar. Üçüncü yerdəki müsəlman qonşumuza da bir "bə-rəkallah" düşür, Qarabağdakı məscidlərdə donuz saxlayan donuzların bütçələrinə turizm sərifindən dəstək verdiyi üçün...

ABŞ Gürcüstanın işğal olunmuş ərazilərindəki separatçı rejimlərlə əlaqələr quracaq hər kəsi sanksiya ilə hədələyir, bununla bağlı qərar qəbul edir, Rusiyaya çağırış edir ki, torpaqları tərk etsin. Amma Azərbaycanın işğal altındakı torpaqlarına vətəndaşlarının gəlişinə heç olmasa, təhlükəsizlik baxımından reaksiya verib "Qarabağa getməyin, ora müharibə zonasıdır" çağırışını etmir.

İndi necə olur bu ölkələr Azərbaycanın yer üzündən silinmiş Ağdam şəhərində "qədim erməni şəhəri-Tiqranakert" tapdıqlarını həyasızcasına iddia edən erməni terrorçularının müşayiəti ilə ərazilərimizə soxulan vətəndaşlarına normal yaşayışlar? Qarabağda müharibə başlayacağını elə bu günlərdə ABŞ Milli Kəşfiyyat Agentliyi də bəyan etdi. Elə isə nədən Vaşinqton qəfil başlayacaq müharibədə öz vətəndaşlarının məhv olacağından narahat deyil?

Bu günlərdə Qarabağdakı separatçı qurumun nümayəndələri Azərbaycan ordusunun hücumlarını dəf etməyə qadir olduqlarına görə ABŞ-dan aldıkları gecəgörmə cihazlarına təşəkkür etdilər. Onların sözlərinə görə, aprel döyüşlərinə qədər Azərbaycan ordusunun hansısa hərəkətlərini yalnız gündüzlər müşahidə edə bilirdilərsə, artıq bu, gecələr də çətin deyil. ABŞ-ın sülhə verdiyi bu "töhfə" haqqında deməyə söz tapmaq mümkün deyil. Antiterror əməliyyatının iştirakçısı olan Azərbaycanın ərazilərində daha çox möhkəmlənmək üçün terrorçuların müasir avadanlıqla təchiz olunması əcaibdir. Bu minvalla Azərbaycanı işğalla bəndə etmək, erməni işğalçıların daha çox möhkəmlənməsini təmin etmək istəyirlər.

İşğalda Rusiyanın "rolu" isə danılmazdır. Ermənistan-dakı rus-erməni hərbi birləşməsinin komandanının Azərbaycanı hədələməsi, Qarabağda "rus dili günləri"nin keçirilməsi, erməni generalın "Rus NATO"sunun başına keçirilməsindən sonra işğalçı ölkənin davamlı şəkildə Ermənistan-Azərbaycan sərhədində atəşkəsin pozulması barədə - Azərbaycan ordusunun Tavuş bölgəsini atəşə tutması iddiası ilə - xəbərlər yayması təsadüfi deyil.

İşğalçı ölkə bu mərhələdə himayədarlarının yardımı ilə Azərbaycanı təslimçi sülhə imza atdırmağa vadar etmək istəyir. Belə planın olmasını isə Azərbaycan rəhbərliyi hələ öten il - böyük güclərin Azərbaycana təzyiq etdiyini deməklə ortaya qoymuşdu. Belə olmasaydı, rəsmi Bakının "Dağlıq Qarabağ Naxçıvan Muxtar Respublikasının statusuna bərabər status vəd edirik" bəyanatına aparıcı paytaxtlardan reaksiya gələr, Ermənistan ordusuna "rədd ol!" komandası verirdi. Amma...

Son bir neçə ayda Qarabağ separatçılarının əl-qolu çox açıqlıb, xüsusilə də Rusiyada. Bako Saakyan Sergey Lavrovla bədə toqquşdurandan sonra Rusiyada Dağlıq Qarabağın "bayraqları" dalğalandı. Mayın 17-də isə Dağlıq Qarabağdakı "KVN" komandası Rusiyanın təşkil etdiyi yarışa qatılacaq Şuşanı işğal əməliyyatının kod adını daşıyan "Dağlarda toy" komandası.

Azərbaycanın ən böyük diaspor təşkilatını ləğv etməyə hazırlaşan həmsədr ölkə üstəlik, separatçı respublikaların futbol yarışını da təşkil edib. Separatçıların iştirakı ilə bu kimi oyunlar qurublar. Əslində isə oyunu bizimlə oynayırlar adlarını həmsədr qoyanlar.

Nəhayət, açıq danışmaq zamanıdır "Qarabağ turizminə dəstək" adı altında separatçılara barıt pulu göndərən-lər. Kimlər Qarabağın Azərbaycana qaytarılması üçün addım atacaqsa, onunla yola davam etmək gərəkdir.

"Bizim hakimiyyətə gəlmək fikrimiz yox idi"

İsgəndər Həmidovdan 15 may hadisələri ilə bağlı mühüm açıqlamalar

"15 may olmasaydı, Azərbaycan ikinci 28 apreli yaşaya bilərdi..."

yiğildi və 15 mayda konstitusiyanın bərpası çağırışı ilə Ali Sovetə yürüş oldu. Bu hadisədə heç bir dövlət çevrilişindən, güc tətbiqindən söhbət gedə bilməz. Bir nəfərin belə burnu qanamadan dinc bir yürüş-mitinq keçirildi. 1 milyondan yuxarı insan bu yürüş-mitinqə qatılmışdı. Ona görə də cəmi bir gün öncə dövlət çevrilişi edib hər kəsi hədələyən Ayaz Mütəllibov qaçdı. Sonra isə Ali Sovetin sədri Yaqub Məmmədov istefa verdi və İsa Qəmbər mayın 17-də Ali Sovetin sədri seçildi və prezident səlahiyyətlərini müvəqqəti icra etdi, mən daxili işlər naziri, Tofiq Qasımov isə xarici işlər naziri oldu. Xalqın ayağa qalxması ölkə konstitusiyasının pozulmasının qarşısını aldı. Azərbaycanda məxmeri inqilab 1989-cu ildən başlanmışdı və bu məxmeri inqilab Azərbaycanın müstəqilliyinin əldə olunmasına nail ola bildi".

Ayaz Mütəllibov və bir sıra şəxslərin 15 may hadisəsini AXC-nin silah gücünə həyata keçirdiyi dövlət çevrilişi adlandırmasına gəlincə, İsgəndər Həmidov vurğuladı ki, Mütəllibov daim bu fikri təkrarlamaqla özünün həyata keçirdiyi dövlət çevrilişini pərdələməyə çalışır: "Ayaz Mütəllibov təbiətə çox qorxaq, cılız bir siyasətçi olub. Qorxaqlığına və konstitusiyayı pozmasına həmişə bəhanələr axtarıb. Öz qorxaqlığının üstün malalamaqdan ötrü 25 ildir deyir ki, AXC tankla gəlib onu devirdi. Halbuki, 15 mayda heç bir dövlət çevrilişi, inqilab olmamışdı. Hakimiyyəti zəbt edən Mütəllibovun bu qanunsuz hərəkətinin qarşısını almaqdan söhbət gedirdi və qarşısı alındı. Milyon yarım adam ayağa qalxıb bunu etdi".

Sabiq daxili işlər naziri xa-

tırlatdı ki, Ayaz Mütəllibovun geri qayıdışı Mütəllibovun siyasətçi kimi savadsızlığından və Moskvadakı havadarlarının təzyiqindən irəli gələn hadisə idi: "Moskvadakı dairələr Azərbaycanın müstəqilliyini qəbul edə bilmirdilər və Azərbaycanı yenidən Rusiyaya təbə edirməyə çalışırdılar. Mütəllibovun hakimiyyəti zəbt etməsi bu planın həyata keçirilməsi üçün idi. Bu baxımdan 15 may olmasaydı, Azərbaycan ikinci 28 apreli yaşaya bilərdi. Lakin xalqımız buna imkan vermədi. Ayaz Mütəllibov mayın 14-də Ali Sovetin kürsüsündən xalqı və bizi hədələdi. Dedi ki, görün başınıza nə oyun açacağam. Lakin onu buna vaxtı, imkanı olmadı. Mayın 15-də saat 12-də xalqın Ali Sovetin qarşısına yürüşü başladı. Orada mənim bir çıxışım oldu. Bəyan etdim ki, dilemma qarşındaydıq - ya olum, ya ölüm, mən şərəfli ölümü seçirəm. Yalnız mənim çıxışım oldu və xalq Ali Sovetin önünə üz tutdu. Yürüşdə Əbülfəz Elçibəy yox idi. İsa Qəmbər, Pənah Hüseyn, Tahir Kərimli, Əli Kərimli, Arif Hacı və digər tanınmış insanlar orada idi. Bizim bütün deputat korpusumuz xalqın önündəydi".

"1992-ci ilin 6 martında Ayaz Mütəllibov istefa vermişdi. AXC nə üçün məhz həmin vaxt hakimiyyətə gəlmədi" sualına İ.Həmidov belə cavab verdi: "Bizim hakimiyyətə gəlmək fikrimiz yox idi. AXC-nin məqsədi hakimiyyətə gəlmək deyildi. AXC-nin məqsədi Azərbaycanın müstəqilliyinə nail olmaq-buna artıq nail olmuşdu-və xalqın mütəşəkkilliyini təşkil edib ərazi bütövlüyümüzü qoruyub saxlamaq idi. Ayaz Mütəllibovun istefasından sonra üç ay müddətində

□ Etibar SEYİDAĞA

V yazı

Zaman nə qədər keçsə də, kimlər gəlib, getsə də, nə ulduzlar doğub batsa da... deyərdim: Səmərqəndin tək bir ulduzu vardır, o da Uluqbəy! Uluqbəy, Əmir Teymurun dördüncü oğlu Şahrux Mirzənin oğludur.

Əmirin vəfatından iki il sonra, 1407-ci ildə taxta çıxan Şahrux, nəhayət, dövləti nifaqlardan çıxarır, bütün asilərə sultanlığı qəbul etdirir, paytaxtı Herata köçürür, 40 il səltənət sürür, 70 yaşında öz əcəli ilə ölür.

Mehriban VƏZİR

Uluqbəy 1394-də, atasının bir vaxtlar vali olduğu Azərbaycanda, Sultaniyyə şəhərində, gözəl bir Novruz sabahında dünyaya göz açmışdı. Onu gələcəyin hökmdarı kimi yetişdirir, taxt-tacına yaraşacaq təhsil-təlim verirdilər. O, Təbrizin ünlü alimlərindən, müştülərindən dərslər alırdı. Qaynaqlar yazır ki, Əmir Teymur atasının adını verdiyi (əsl adı Turqay Mirzə) bu zəki nəvəsini çox sevərmiş, dizinin üstündə əzizlər, onunla həmsöhbət olarmış. Kiçik Turqay isə babasının qucağında belə gözlərini ulduzlardan ayırmamış. Belə əziz günlərin birində Əmir Teymur nəvəsinin məyus gözlərinə baxıb deyir: "Ürəyin nə istəyir, de-nən, verim. Uluqbəy əlini göylərə uzadır, ulduzları göstərir, onu istəyirəm" -deyir.

Uluqbəy vəliəhd idi, 15 yaşında atası Sultan Şahrux onu Səmərqəndə vali təyin etdi. O da bu ilahi fürsətdən istifadə edib dünyanın hər yerindən misilsiz kitablar, ünlü alimlər gətirdir, mədrəsələr, kitabxanalar açır, elm təsisatları qurur. Bu kimi işlərin himayəsi üçün vəsaiti birə on artırır. Uluqbəyin işləklərindən xəbər tutan alimlər Səmərqəndə axışır. Burada onları şahənə ehtiram, elmi mühit və rifah gözləyirdi. Eləcə də bütün ətrafdan Səmərqəndə zehinli yeniyetmələr göndərilirdi. Onların yaşam və təhsil təminatı Uluqbəy xəzinəsinin himayəsində idi.

O illərdə Uluqbəy nücum haqda bir kitab yazıb atasına - Herata göndərir. Şahrux sultan kitabı oxuyub qəzəblənir. Oğluna belə bir namə yazır: "Yerlə işlərini bitirdinmi ki, indi Göylə əlləşirsən?"

...“Uluqbəyin Rəsədxanası” deyilən təpəyə qalxır. Buradan şəhər ovuc içi kimi görünür, ətraf al-yaşıl bürünüb, yaşəmən gülləri saçaq-saçaq gözəlliyi, nisgilli ətri ilə özəl bir əhval yaradır. Bir tərəfdən də asta-asta başlamaq istəyən səhra istiləri üzümü qarşır. Muzey ziyarətçilərlə qaynaşır.

Uluqbəyin inşa etdirdiyi o möhtəşəm elm ocağı artıq çoxdan yoxdur. Bu gördüyümüz o fəvqəladə tikilinin ələ gələn qalıqları əsasındadır. Təəssüf ki, astronomiya üzrə elmi tədqiqat

yat alimi kimi qaldı. Elə həmin ildə kitab tərcümə edilərək, Londonda, Parisdə, Florensiyada, Cenevrədə nəşr edilir.

Gravillin 300 il əvvəl İstanbul bazarından aldığı o kitabı “British American Tobacco” (BAT) şirkətinin prezidenti hərəcə 25 min dollarla satın alıb İslam Kərimova bağışlayır. Bu yolla bu nadir kitab sahibinə qayıtmış olur. İşdə, möcüzə!

...İl 1449. Uluqbəyin oğlu Əbdüllətif atasına qarşı üsyan edir. Uluqbəy durumun ağırlığını görüb hakimiyyətdən əl çəkir. Uca divan Uluq bəy haqda qərar çıxarır: Məkkəyə getsin və elmlə uğraşmaqdan tövbə etsin. Tamam. Uluqbəy yola çıxır. Lakin gecə ilə üləmalar daha bir divan qurub başqa hökm çıxarırlar. Tövbə etmiş alim təhlükəlidir. Öldürülsün. Uluq-

O Əli kim idi? Əli Quşçu! Türk-İslam dünyasının böyük riyaziyyat, astronomiya, mexanika, dil, beləğət və kəlam alimi Əli Quşçu! Əli Quşçu Uluqbəyin kitabları ilə bir yerdə Ağqoyunluların hakimi Uzun Həsənə sığınır. Uzun Həsən onu ehtiramla qəbul edir. O, bir müddət Uzun Həsənin xahişi ilə sultan Mehmet Fatehlə Uzun Həsən arasında

Bəli, dünya şöhrətli alim, eyni zamanda xilaskar!

Uluqbəy onu, o Uluq bəyi xilas etdi! Əli Quşçunun törəmələri Osmanlı sultanlarının görkəmli əyanları oldu.

Əgər Əli Quşçu, o 46 yaşlı adam, o gecə, o kitabları qaçırmayı, ölüm hökmündən yalnız öz canını qurtarıb qaçsaydı, o kitablar o cəhalet xarabalığına gömüləcəkdi, dünya

Əmir Teymurun nəticəsi necə ata qatili oldu?

Böyük alim-hökmdar, elm fədəisi Uluqbəyin faciəvi həyatı haqda bilmədiklərimiz; rəsədxana şeytan yuvasına necə “çevrildi”?..

institutuna deyil, sadəcə, bir muzeyə çevrilib. Burada ziyarətçilərə şanlı-şöhrətli Türküstanın orta çağlarda sui-qəsdə uğramış elmi nailiyyətləri barədə məlumat verilir.

Əlbəttə, Uluq bəyin o qiymətli kitabxanası da, icad etdiyi nücum alətləri də, dövrün o böyük elminin ehtişamı da bu günə gəlib çıxmayıb. Və bu gün də bu yerlərdə o elmi mühitin bərpası istəyi sezilir. Çünki məktəb yoxdur. Məktəbin sahibi yoxdur. Sahibi ixtiyar olanın məktəbdən, elmdən xəbəri yoxdur. Yalnız keçmişlə öyünmələr var... çoxdan keçib getmişlə.

Burada, bu təpədəki Rəsədxana və onun nəzdindəki elm lap çoxdan qətl edilmişdir, Uluqbəyin başı bədənindən qoparıldığı gün. Həmin gün beləli Türküstanda üç misilsiz edam oldu: Türküstanın böyük alim-hökmdarı Uluqbəyin boynu vuruldu,

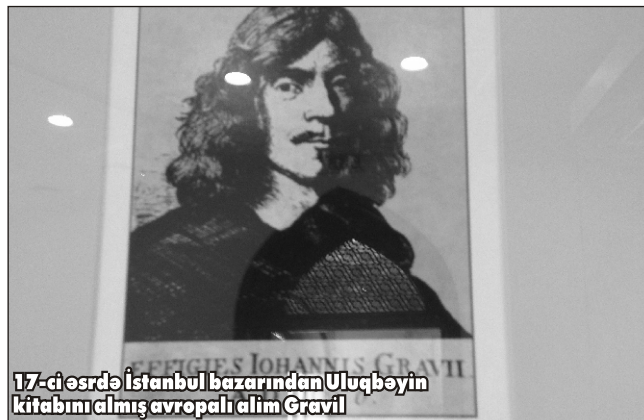
Şərqi ən böyük nücum ocağı rəsədxana və onun nəzdindəki elm yox edildi, Səmərqəndə axışmış alimlərə edam hökmü verildi.

Uluqbəyin qətlinin sabahı saray üləmalarının fitvası ilə rəsədxana şeytan yuvası elan edilərək avam camaat tərəfindən dağıldı. Təsəvvür edə bilərsinizmi, hər şey, o cah-calal, o kitabxanalar, o kəşf edilmiş alətlər, ömür verilmiş əlyazmalar, o məbəd, hər şey və gözə görünən hər şey “xalq qəzəbi” altında xincim-xincim oldu. Xalqın gücü çatmayıb ata qatili Əbdüllətif etdi, ağır özüllü binanı dağıtmaq üçün divardeşən toplar göndərdi.

...Muzeydə sergilənən bir kitabı baxıram. Bu həmin kitabdır ki, onu 17-ci əsrdə İstanbul bazarından avropalı alim Gravill almış, ölkəsinə aparmış, Avropa ilk dəfə Uluqbəyi görmüş və heyrətə düşmüşdü. Bu kitabla Uluq bəy tarixdə ən böyük astronomiya və riyaziyyat

Mənimlə yanaşı, muzeyi xeyli tamaşaçı dolaşır. Mən də gah yaxşı adam Graville, gah onlara tamaşa edəyəm. Qadınlar daha çox gözə deyir, onlar yaşlı və milli kimi geyimlərdədir. Biri nəyisə oxuyur, o biri nəyisə köçürür. Görkəmləri ilə yazıb oxumaları bir az tərs gəlir mənə. Soruşuram, o qadınlar nə köçürür? Cavab alıram: ola bilər onlar müəllimlərdir, nəyisə dəqiqləşdirirlər. Bu cavab bir az da tərs gəlir mənə...

Haşiyə: bizim Azərbaycanda muzeylər bomboşdur. Giriş

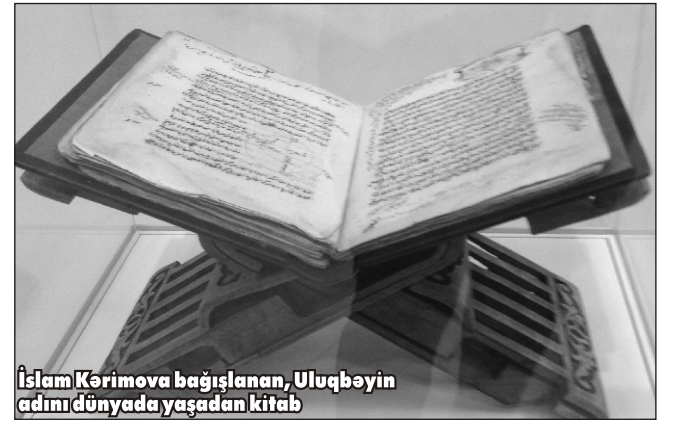
17-ci əsrdə İstanbul bazarından Uluqbəyin kitabını almış avropalı alim Gravill

qiyətləri bahadır. Əlbəttə ki, səbəb tək bəlahət deyil. Hətta aksiyalarda, açıq qapı günlərində belə orada yalnız yaxşı müəllimlərin yığıb gətirdiyi məktəblilərə, bəzən tələbələrə rast gəlsən. Çox nadir hallarda yetkin adamlar gözə dəyər, onların da görkəmindən avropalıya yağar. Özbəkistanda görünən seyri mənzərəsi bizim ölkədə ağılagəlməz bir şeydir.

Buralarda qanları, qocaları, çox sadə kütləni, təbiri caizsə, geyimi ilə muzey əhlinə bənzəməyən insanları muzeylərdə gördüm. Xüsusilə bazar günləri açıq hava muzeylərində ayağını qoymağa yer tapmırsan. Düşünə bilərsiniz: xalq bu yerlərdə müqəddəsləri ziyarət üçün gəlir. Bu da var, amma sırf muzeyləri də belə tünlük gördüm.

bəy yoldan qaytarılır. Bir arxın kənarında, bir ağacın altında durub, öz dinməz və mətin halı ilə cəlladını gözləyir. Cəllad yubanmır. Uluqbəyin başını bədənindən bir göz qırpmında qoparır.

Qara xəbər gecə iken tələbəsi Əliyə yetişir. Əli dan yeri söküləndən özünü müdiri olduğu rəsədxanaya atır. Müəlliminin əlyazmalarını, cədvəllərini, kitablarını, yanğından mal qaçırmış kimi, bir çuvala doldurub dışarı atılır. O, həqiqətən yanğından mal qaçırdı.

İslam Kərimova bağışlanan, Uluqbəyin adını dünyada yaşadan kitab

barış vasitəçiliyi edir. Sonrakı illərdə Fateh Əli Quşçunu 200 axça maaşla Ayasofya mədrəsəsinə müderris təyin edir. Əli Quşçu Uluqbəyin əsərlərinə şərh kitablarını yazır, astronomiya, riyaziyyat, kimya, fizika, mexaniki alətlər haqqında, dil və beləğət haqqında çoxsaylı əsərlərini nəşr edir. İlk Osmanlı universiteti olan Fatih mədrəsəsinin tədris planını yazır. Osmanlının mədrəsə təhsilinə riyaziyyat, fizika, kimya elmlərinin tədrisini gətirir. Əli Quşçudan sonra bütün İslam aləmi üçün Osmanlı türkcəsi elm dili oldu, fars və ərəb dilləri əvvəlki mərtəbədə endi.

Daha əcaib olan odur ki, bu Əli Quşçunun özü, atası, babası - nəsilbənəslə Əmir Teymurun, övladlarının quşçusu olmuşdur. Onlar qızıl quşları, şahinləri, qırğıları əhliləşdirən usta təlimçilər, eləcə də rəiyyət-dən olan xidmətkar insanlar idi. Gənc Əli özü də Uluqbəyin quşçusu idi. Hər bir səmərqəndli yeniyetmə kimi quşçu Əli də mədrəsədə təhsil alırdı. Eləcə də səfərdə, ovda əfəndisinə xidmət edirdi. Günlərin birində Uluqbəy quşçunun zəkasını müşahidə edir və onu bu işdən ayıraraq ardıyca, elmə doğru aparır.

Beləliklə, Əmir Teymurun yaratdığı təhsil mühiti, Uluqbəyin elm mühiti quşçu Əlini dünyaya şöhrətli Əli Quşçuya çevirir.

Uluqbəyi tanımayacaq, onu ən böyük alimlərin ön çərçəsinə çəkməyəcəkdi.

Beləcə, Uluqbəyin rəsədxanası, Şərqi ən möhtəşəm elm ocağı cahillər əlində tar-mar olur, elmə məşğul olmaq cinayət sayılır. Nə yazıq bizə!

Uluqbəy öldürüldü, amma adı böyük alim kimi dünyada qaldı. Əbdüllətifin də adı qaldı - ata qatili kimi, ziyanın düşməni kimi. Türküstanın uğurları dinlə elmi ziddiyyətə gətirmiş üləmaların fitvası ilə dağılıb torpaqlandı. Səmərqənddə elm bitdi, dini siyasətə alət etmiş üləmaların Türküstana və İslama vurduğu zərbələr bitmədi və hələ də bitəcək kimi görünür.

O üləmalar hakimiyyətdə olanda Uluqbəyə din alimi kimi deyil, nökr kimi “ləbbeyk” dedilər. Oğlu Uluqbəyi devirib taxta çıxdıqda onun edamı üçün qol çırmaladılar. İki il sonra Əbdüllətif devirmiş yeni hakim öz nüfuzunu artırmaq üçün Uluqbəyin nəşini Gur-Əmirə gətirəndə həmin imansızlar nəşin çevrəsində göz yaş tökdülər. İşə bax! Hətta ilin fəsiləri belə bu qəder kəskin dəyişmiş.

...Artıq rəsədxana təpəsi gözlərimə təhsilin, elmin, inkişafın məzarı, Turanın çökdürüldüyü məqam kimi görünürdü. Ürayımə qəm-qüssə gətirir, qəlbimi sıxırdı... Gedim buralardan...

Mayın 13-də Ukraynanın paytaxtı Kiyevdə keçirilən "Eurovision - 2017" beynəlxalq mahnı müsabiqəsi başa çatdı. Portuqaliya təmsilçisi Salvador Subral həzin ritimli "Amar Pelos Dois" mahnısı ilə yarışmanın qalibi olub. Təmsilçi ümumilikdə 758 xal toplayıb, onun 382 xalını münisflərdən, 376 xalını isə tele-səsvermədən qazanıb.

Qalmaqalla başlayıb, qalmaqalla bitən "Eurovision-2017"

Azərbaycan təmsilçisi bu dəfə 14-cü oldu; Murad Arif: "Bu, sənət müsabiqəsi deyil..."

Portuqaliya təmsilçisinin qəlib olması heç də gözlənilməz olmayıb. Çünki final gecəsindən əvvəl artıq favorit ölkələr arasında Portuqaliyanın adı çəkilirdi. Beləliklə, 63-cü "Eurovision" yarışması gələn il Portuqaliyada keçiriləcək. 615 balla ikinci sırada Bolqarıstan, 374 balla Moldova üçüncü sırada yer alıb. Azərbaycan isə yarışmada ümumilikdə 120 xalla 14-cü sırada yer alıb. Ölkəmizə 12 səs İtaliya, Portuqaliya ölkələrindən gəlib. Yunanıstan-10, Gürcüstan-10, Ukrayna-6, Bolqarıstan-5, Moldova-5, San Marino-5, Belçika-4, Macarıstan-4, Albaniya-2, Kipr-1, Polşa-1, İrlandiya-1 səs Azərbaycana verib. Tamaşaçı səsverməsi isə ölkəmizə əlavə 42 xal gətirib. Azərbaycan isə öz növbəsində 12 xal Belarusiyaya verib. O cümlədən Moldovaya-10, Portuqaliyaya-8, Ukraynaya-7, Polşaya-6, Yunanıstana-5, İsrailə-4 xal, Rumıniyaya-3, Bolqarıstana-2, Xorvatiyaya-1 xal verib. Ermənistan təmsilçisi isə 79 xalla 18-ci sırada yer alıb.

Bu il "Eurovision-2017" yarışmasında ölkəmizi Di-ana Hacıyeva "Skeletons" mahnısı ilə təmsil edirdi. Azərbaycan da favorit ölkələrin ilk sırasında olsa da, sonda 14-cü sırada yer aldı. Ümumiyyətlə, son illər Azərbaycan təmsilçiləri finalda o qədər də uğur qazana bilmir. Xatırladaq ki, 2011-Azərbaycan tarixi ərzində birinci dəfə müsabiqənin qalibi olub. Ölkəmiz sonuncu dəfə müsabiqədə 2013-cü ildə uğurla çıxış edib. Həmin il müsabiqədə Fərid Məmmədov yarışmada ikinci yeri tutdu. Artıq 2014-cü ildən isə Azərbaycan yarışmalarda mütəmadi olaraq uğursuz çıxış edir. Belə ki, 2014-cü il

də Dilərə Kazımova 22-ci, 2015-ci ildə Elnur Hüseynov 12-ci, ötən il isə təmsilçimiz Səməra Rəhimli 17-ci sırada yer aldı.

Maraqlıdır, buna səbəb nədir, təmsilçilərimizin uğursuz çıxışları, yoxsa? "Yeni Müsavat"a danışan aparıcı, bəstəkar-müğənni Murad Arif mövzuya bu cür şərh bildirdi: "Burda bir çox faktorlar var. Bunlar, siyasi,

də Dilərə Kazımova 22-ci, 2015-ci ildə Elnur Hüseynov 12-ci, ötən il isə təmsilçimiz Səməra Rəhimli 17-ci sırada yer aldı. Maraqlıdır, buna səbəb nədir, təmsilçilərimizin uğursuz çıxışları, yoxsa? "Yeni Müsavat"a danışan aparıcı, bəstəkar-müğənni Murad Arif mövzuya bu cür şərh bildirdi: "Burda bir çox faktorlar var. Bunlar, siyasi, Xatırladaq ki, "Eurovision-2017" hələ start götürmədən beynəlxalq qalmaqalın cənginə düşdü. Məlum olduğu kimi, Rusiyanı təmsil edən ifaçı vaxtilə işğal olunmuş Krimda konsert verdiyi üçün Ukrayna onu öz ölkəsinə buraxmadı. Müsabiqənin rəhbərliyi əvvəlcə buna görə Ukraynanı ev sahibliyinə əlindən alacağı ilə hədələsə də, sonda yarışma lazımı qaydada Ukraynada keçirildi, Rusiya isə bu yarışmadan bu il kənar qaldı. Rusiya bunun əvəzində ilk yarımfinal gecəsi zamanında təmsilçisi Yuliya Samoylova üçün Krimda möhtəşəm 9 May Qələbə Günü konserti təşkil etdi.

Digər ən böyük qalmaqal isə final gecəsində yaşandı. Belə ki, müsabiqənin final şousunda Camala səhnəyə çıxaraq çıxış edib. Bu zaman azarkeşlərdən biri, gənc oğlan Avstraliya bayrağı ilə oynaya-oynaya səhnəyə qalxıb. Oğlan Camalanın yanına gələrək qəfildən arxasını tamaşaçılara çevirib və şalvarını aşağı çəkib. Mühafizəçilər dərhal oğlanı səhnədən uzaqlaşdırıblar. Avstraliya tərəfi rəsmi qaydada vətəndaşın bu hərəkətinə görə üzr istəyib.

□ Xalidə GƏRAY

Milyardlar və papaq məsələsi

Samir SARI

Məndən soruşsalar ki, son 50 ildə Rusiyaya gedən uğursuz, ən avam həmyerlimiz kimdir, kəndimizdən Rusiyaya gedən, beş-altı ildən sonra əli ətəyindən uzun, cibi boş şəkildə kəndə qayıdan eoloğ-lularımı da göz önündə tutaraq deyərəm, ən əməzək həmyerlimiz milyarder Fərhad Əhmədovdur.

Təbii ki, gülərlər, deyərlər, ağzında milyarder deyirsən, milyardlara malik olmaq hara, uğursuzluq hara.

Amma hər şey var-dövlətlə, şan-şöhrətlə ölçülmür axı, təmiz ad, müsbət reputasiya, yerə soxulmamış papaq, iz-zət-nəfs, qeyrət-namus deyilən bir şeylər də var. Nə yazıq ki, milyarder həmyerlimiz sinninin ixtiyarlaşan çağında ailəsi tərəfdən ağır zərbə alıb.

Bundan daha pisi də odur ki, Əhmədovun keçmiş arvadı təkə onun namusuna, şərəfinə xəyanət etməyib, həm də malına, puluna, milyardlarına xəyanət edib, onları yanbayarı kişinin əlindən alıb. İndi o, az qala heç milyarder də deyil, milyonçudur.

Neçə gündür, orda-burda bu məsələyə dair söhbətlər gedir, camaat analiz edir: Fərhad Əhmədov strateji səhvini harada buraxıb? Cibində 48 manatla Rusiyaya gedəndə, yoxsa "adı da ki Tatyana" olan, özündən 20 yaş kiçik qadını alanda?

Camaat ikinci versiyaya üstünlük verir. Çünki cibində 48-150 manatla bu ölkədən canını qurtarıb gedənlər yüz minlərlədir, heç biri də peşman deyil. Bir zamanlar bu, yeganə çıxış yolu idi. Əgər Fərhad Əhmədov gənc vaxtı riskə getməsəydi, özünü Rusiya adlı ucsuz-bcaqsız məmləkətin məchulluğuna atmasaydı, doğulduğu kəndə qalsaydı, böyüyüb gəlib milyarder Fərhad Əhmədov olmayacaqdı, traktorçu Fərhad olacaqdı, ən yaxşı halda kəndin icra nümayəndəsi olacaq, arayıf-zad yazıb bir-iki manat alacaqdı.

Belə olsaydı, təbii ki, onun yeganə uduşu o olacaqdı ki, papağı salamat qalacaqdı. Məcəzi mənada. Əlbəttə ki, papaq salamatlığı deyəndə traktorçu Fərhadın ağır iş zamanı papağının yağ-mazuta batması, külək vurmaları səbəbindən başından qopub palçıq düşməsi nəzərdə tutulmur. Papağın bu sayaq fiziki təsirlərə məruz qalması boş şeydir. Əsas odur ki, papaq kişinin xanımı tərəfindən yerə soxulması. Onu da ki, traktorçu Fərhadın həyat yoldaşı Gülnisə (ad şərtidir) etməyəcəkdə. Çünki bu kmi hərəkətlər başqa coğrafi məkanlara baxanda 39-42-ci paralellərin bu səmtində yaygındır.

İntəhası, necə deyərlər, Allah bir tərəfdən verəndə də o biri tərəfdən alır. Fərhad Əhmədova verilən milyardların bə-dəli də odur ki, adama xəyanətkar bir qadın qismət olub, o da gedib milyardımızın oğlunun sinif yoldaşları ilə (hələ bu, onun boynuna qoyulandır) oturub-durub.

Nankor qadın. Əgər vaxtında F.Əhmədov ona yiye durmasa, alıb arvad etməsə, yəqin ki, adı və şəkli ən yaxşı halda "Moskva fahişələri" elektron kataloqunda yer alacaqdı, ya da özü paytaxt şossələrinin qırağında durub müştəri gözləyəcəkdə. Ancaq işə baxın ki, fitrətində fahişəlik olan birisi bu saat Londonda kraliçalar kimi həyat yaşayır, üstəlik, keçmiş ərindən də əl çəkmir, bu nə vaxt bir alqı-satqı əməliyyatıdır yeni milyonlar qazanır, Tatyana kişini verir məhkəməyə, qazndığını yarısını əlindən alır.

Görünür, milyarder Əhmədov bu məsələni ona görə ictimailəşdirməli oldu. Yoxsa papağı ilə əlaqədar sarsıntılar yaşamış heç bir kişi bu məsələni hələm-hələm ictimailəşdirib postsovet məkanını özünə güldürmək istəməz. Çünki bu məsələ "kişinin başına iş gələr" idiomatikasının altına girmir, kişi idiotizminin böyrünə qisilir.

O gün bir xanım bu məsələyə dair dərc olunmuş məqalənin altına təxminən belə bir şərh yazmışdı ki, o milyardere haqq olur, özümüzün gül kimi sədaqətli, yanımçıq qızlarımızı burda qoyub, gedib Moskvanın lotuşkalarını alanda ele de olmalıydı.

Baxırsan ki, bu xanım da haqlıdır. Amma qismən. Çünki burda qalanda adamın milyarder olmaq şansı olmur, uzaqbaşı kəndin icra nümayəndəsi ola bilər, o da bir gün seçki məntə-qəsində seçicilər səsverməyə 95 faiz gəlmədiyi üçün çıxarıb atırlar bayıra, işsiz qalır, axşam da evə gedəndə Gülnisə üstünə acıqlanır ki, xalxın kişiləri qaz vurub qazan doldurur, sən də gün axşamacan çayxanada domino oynayırsan. Kişi də papağını qabağına qoyub acı-acı fikirləşir ki, Rusiyadan na-haq qayıtdım, Tatyana da gül kimi qız idi, onu alsaydım, belkə də indi milyonçuydum.

Bu halda adam ağılına gətirmir ki, indi heç olmasa papağı gözünün qabağındadır, dalda yerdə xroniki şəkildə yerə soxulmur.

Yəni traktorçu və ya İH nümayəndəsi olmağın da öz riskləri var, qıraq yerdə milyarder olmağın da öz çətinlikləri var. Asan deyil.

"Yeni Müsavat"ın budəfəki müsahibi Xalq artisti, Akademik Milli Dram Teatrının aktyoru Cəfər Namiq Kamaldır. Aktyorla çalışdığı teatrda, qrim otağında görüşüb, söhbətləşdik:

- Necəsiz? Teatrda işləriniz necə gedir?

- Sağ olun. Özüm pis deyiləm, teatrda işlər də pis deyil. Təzə tamaşalarda hələ yoxam. Amma yəqin ki, İnşallah olaram. Axırncı tamaşam Vaqif Səmədoğlunun "Generalin son əmri" oldu.

- Generalı oynamaşdınız.

- Bəli, iki il bundan əvvəl. Xalq artisti Ramiz Həsənoğlu tamaşanın rejissoru idi.

- Bəs son zamanlar niyə yoxsuz tamaşalarda?

- Hələ ki... ola bilsin, mənə uyğun tamaşa yoxdur. Nəse, belə başa düşürəm.

- Bəs yeni tamaşalar üçün dərxımsız?

- Evdən çıxanda gerek biləsən ki, hansı tamaşa üzərində işləməyə, hansı rol üçün gedirsən. Yalnız rol xətrinə oynamaq, belə olmur. Şəxsən mən belə deyiləm. Gerek rol oynayılanda qəliz, yaxşı obrazlar yaradasan. Obraz da insandır da, rol oynayanda heyatda olmayan yeni insanı dünyaya gətirirsən.

- Sizi teatrda baş verən qalmaqallardan da kənar da görürük. Son illərdə teatrın həyatında məlum çoxsaylı qalmaqallar oldu. Amma heç birində sizi görmədiz.

- Yox, heç görməyəcəksiz də (gülümsəyir). Mənim belə işlərə münasibətim yaxşı deyil.

- Amma etiraf edək ki, bəzən bu qalmaqallar sayəsində gözəndən kənar qalmış sənətkarlarımız yenidən yada düşür, gündəmə gəlir.

- Hesab etmirəm ki, mən gözəndən kənar qalmışam. Yəni bunu hiss etmirəm. Hazırda televiziya kanallarından çox zənglər olur. Amma nəse getmək istəmirəm. Ümumiyyətlə, hər təklifə, çağırışa getmirəm. Gedəndə də işimlə gedirəm. Məsələn, ya tamaşalarımı göstərirm, ya deyirəm orda monoloq deyim. Mən adi sual verim, görürəm ki, çoxu aciz qalır. Deyirəm, rəqqas çağıranda orda nə edir, işi-peşəsi nədir, rəqs edir də orda. Şairi çağıranda şeir deyir, müğənni mahnı ifa edir və sairə. Bəs niyə aktyor çağıranda orda qeybət etməlidir? Aktyoru da çıxart monoloq desin, bədii qiraət desin, ya onun tamaşalarından göstərsin.

- Sizi seriallarda, yeni çəkilən filmlərdə də görə bilirik. Demək olar ki, "Üç bacı" serialından sonra görünmədiz.

- Təklif olur, amma yenə qeyd edim ki, mən bu yaşına qədər pul dalınca qaçmamışam. Yeni imkan, təkliflər olur, amma... Bundan əvvəl qeyd etdim ki, gerek işindən zövq ala biləsən. "Üç bacı"da çox gözəl kollektiv alınmışdı. Çox gözəl rejissor, texniki heyət var idi. Çox güman onu təşkil edənin əməyi idi. Elə adamları yığmışdı ki, mən öz işimdən, mənə olan münasibətdən zövq alırdım. Serialda Maarif kişini yaratdım, kim mənə görür, deyir ki, "Bizim blokda da bu cür kişi, ona oxşayan biri var"(gülümsəyir). Nəse maraqlı obraz alınmışdı.

"Kim öz nişanlısını, bacısını götürüb

tərbiyəsiz aktyorun tamaşasına gedər?"

Xalq artisti Cəfər Namiq Kamal:

"Belə getsə, heç film görməyəcəksiz"

- Həmin obrazınız sizə xeyli tamaşaçı sevgisi qazandı... Çəkildiyiniz son filmlərə gələk, onlardan isə öz narazılığınızı bildirmişdiz, hətta premyeralarına getmədiz.

- Nə bilim (düşünür)... Belə kaprizli adam deyiləm ki, hər şeyə "mız" qoyum. Amma aktyor sağ olan müddətdə onu başqası niyə səsləndirməlidir? (Söhbət rejissor Eldar Quliyevin çəkdiyi "Dərvişin qeydləri" filmindən gedir - X.G.) Əgər mənim səsim tutulubsa, o rola uyğun deyildim-sə, heç mənə çəkməyəydiz də. Mən gəlib səndən xahiş etməmişdim ki, Mənə 2-3 paltar kostyum tikilmişdi, mən onların "primerkalar"ına getmişdim. Qrim ediblər mənə 3 saatlarla. Bunun çəkilişləri, məşqləri, dublları olub. İndi siz deyən, öz danışıgımı mən yaxşı səsləndirə bilərəm, ya başqası gəlib qalstukda mətni oxuyub, gedən? Hansımız obraza daha yaxın olarıq? Mən axi işin içindəyəm. Tərəf müqabilimlə bir yerdə olmuşuq, bir-birimizi eşitmişik, duymuşuq və sairə. Amma birdən-birə kənarından birinə mətni verirler ki, gəl bunu oxu. O da mətni boğazdan yuxarı oxuyub gedir. Olmadı ki, bu.

- Ümumiyyətlə, son vaxtlarda sənətkarlarımızın əksəriyyəti çəkildiyi filmlərdən narazılıq edir, premyeralara gəlmirlər. Məsələn, əfsanəvi aktyorumuz Rasim Balayev də çəkildiyi son filmin premyerasına gəlmədi, hətta açıqlama verdi ki, "bilsəydim, heç çəkməzdim o filma". Sizcə, buna səbəb nədir? Əvvəllər də belə hallar var idimi?

- Əvvəllər... filmlər elə əvvəllər çəkilib də. Özünüz bunu mənəndən yaxşı görürsüz. Belə getsə, heç film görməyəcəksiz, çünki film çəkənlər rəhmətə getdi.

- Amma biz sizi filmlərdə elə 90-cı illərdən sonra gördük.

- Bilirsiz necədir, mən 1972-ci ildən 1996-cı ilə qədər

Gənc Tamaşaçılar Teatrında işləmişəm. 1993-cü ildə Həsənağa Turabov məni Akademik Milli Dram Teatrına dəvət etdi. Amma mən 96-cı ildə, xatırlayım ki, iyun ayında bura gəldim. Həsənağa Turabov həmişə məni görəndə deyirdi ki, "dolamısan məni, camaat mənəndən xahiş edir ki, onu bu teatra götürək, amma səni çağırıram gəlmirsən?" Mənim xətrimi çox istəyirdi. Beləcə, həmin vaxt teatra gəldim. Mənə dedi ki, "bu vaxtı teatra gələnlər, 15 gündən sonra teatr məzuniyyətə çıxacaq". Dedim ki, "onda mən gedim". Ayağa qalxanda dedi ki, "otur, getsən, gəlməyəcəksən". Zəng vurdu ki, Cəfərin əmrini verin. Yeni mən Gənc Tamaşaçılar teatrında işləyəndə teatrın binası yox idi, sökmüşdü, 11 il biz qastrollarda, çarx üstündə olmuşuq. Təsəvvür edin ki, gedirdik qastrollara, gəlib təzə tamaşa təhvil verirdik, yenə də teatr bağlanmasın deyər, yenidən qastrollara gedirdik. Həmin vaxtlarda da filmlər çəkildirdi - "Nəsimi", "Babək" və digərləri. Hər halda Nəsimini oynamaşaq da, onun dostlarından birini oynaya bilərdik. Yeni həmin vaxtlarda mən Bakıda tapılırdım deyim, filmlərdən də kənar qaldım, bizdən əllərini üzmüşdü. - Amma qardeşimiz İlham Namiq Kamal həmin vaxtlarda çox tele-tamaşalara, filmlərə çəkilib.

- Yox, o da çox çəkilmədi... Nəse mən hər dəvət edilən yərə getmirəm, bəlkə heç bu yaxşı deyil, bilmirəm...

- Müsahibələrinizin birində demişdiz ki, qardeşim mənəndən bir yaş böyük olsa da, ilk dəfə mən onun əlindən tutub teatra gətirmişəm. Amma maraqlıdır ki, daha çox İlham Namiq Kamal ekranlarda, tele-tamaşalarda oldu.

- Deyirəm də, həmin vaxtlar mən Bakıda olmamışam. Seriallara, tele-filmlərə də 96-cı illərdən sonra çəkilməmişəm.

- Sizi yaxından olaraq ilk də-

duğunu tamaşaçılar görür. Tamaşaçı aktyoru hətta rolda da olanda bilir ki, bu necə adamdır. Kim öz nişanlısını, yoldaşını, bacısını götürüb davranışını bilməyən, tərbiyəsiz aktyorun tamaşasına gedər? Heç vaxt getməz. Aktyor, aktrisa gerek tərbiyəli olsun.

- Bu, sizin fikrinizdir, "aktyorluq gözəl sənətdir, amma insan ömrünü qısaldır".

- Bəli, belədir də.

- Bəs peşman deyilsiz bu sənətdə olmağınıza?

- (fikrə gedir)... Gerek qayğı olsun. Qayğı ona görə olmalıdır

- Onların marağı olmasa, universiteti bitirib bura gəlməzlər. Bizim dövrlə müqayisədə onlar üçün şərait daha çoxdur. Yeni əgər istedadı, ürəyində yanğı varsa, o, işləyəcək, pul da qazanacaq.

- Yeni istedadı varsa, ona çaxa biləcək.

- Mütləq. İstedadı nə ilə sıxmaq olar? Deyirlər ki, istedad ovucdakı xəmir kimidir, onu sıxırsan barmaqlarının arasından çıxır. İstedadı heç vaxt sıxıb öldürmək olmaz. Bir az sıxarsan, gec alınar, amma sonda nəticəsi olacaq.

- Son vaxtlar ölkəmizdə çox-

"Aktyor sağ olan müddətdə onu başqası niyə səsləndirməlidir?"

fə metroda gördüm. Çox təəcübləndim, ağılımdan bu sual keçdi ki, görəsən Xalq artistimiz niyə metrodan istifadə edir, xalqın içində daha çox olmaq üçün, ya avtomobili yoxdur?..

- Yox, avtomobilim var. Özüm ayaqla gəzməyi daha çox sevirdim. Bu gün tamaşadır, yenə avtomobilimdən istifadə etməmişəm. Bağa gedəndə əlimdən tutur. Amma belə, çox istifadə etmirəm.

- Yeni sadəliyi sevirsiniz.

- Özümü belə rahat hiss edirəm. Həm də ayaqla gəzmək xeyirdir axı.

- Bəzən görürük ki, gənc nəsil ictimaiyyətdə olan sənətkarlarımızı tanımır. Bəs sizi necə, gənclər tanıyırmı, münasibətləri necədir?

- Tanıyırlar, münasibətləri də çox yaxşıdır. Həm biz özümüzü elə günə qoymamışıq ki, başqa münasibət göstərsinlər. Aktyoru tanımaq günah deyil, pis odur ki, onun haqqında pis fikirləri olsun və sairə. Gerek, aktyor şəxsiyyət olsun. Əslində ekran böyüdücü şüşədir, aktyorun hansı xarakterdə ol-

saylı beynəlxalq idman yarışları keçirilir, hazırda da İslam Oyunları artıq start götürüb. Bu cür oyunlara marağınız varmı, bilet alıb həmin yarışlara gedəcəksizmi?

- Mən özüm vaxtilə cavandıqda idmanla məşğul olmuşam, boks və digər idman növlərinin məşqlərinə getmişəm.

- Yeni, peşəkarcasına deyil, həvəskar olaraq məşğul olmusuz.

- Bəli, həvəskar idim. Ümumilikdə idmanı çox sevirdim. Doğrudur, indi bir qədər tənbel olmuşam. Amma hər gün səhər saat 6-da bulvarda idman edirəm, qaçıram. İzləməyə gəldikdə isə, futbola baxmağı sevirəm. Beynəlxalq yarışları da elə ekrandan izləyəcəm.

- Bəs ekrandan hansı proqramları izləyirsiniz?

- Mənə nə maraqlı gəlsə, onu. Muğamı daha çox izləyirdim. Amma gerek muğam da muğam olsun, qışqırmaq olmasın. Muğam festivallarına da baxıram. Amma düşünürəm ki, ifaçıları gedib kəndlərdən yığsalar, daha yaxşı olar. Çünki məsələn, festivalda işitirək edən uşaq musiqi məktəbini, kollecinə bitirib, indi də konservatoriyanın 4-cü kursunda oxuyur, ona nə festival? Həmin ifaçı bir aydan sonra artıq diplom alacaq, olacaq professional müğənni. Amma gerek festivala imkanı olmayan, tutaq ki, dağda çoban olan, amma istedad olan insanların əlbə etsinlər, təhsil almasına köməklik etsinlər. Mən belə düşünürəm.

- Geriyə boylandı nə sizi kövrəldir, incidir?

- Elə kövrəlməli bir şey yoxdur. Yeni mən heç vaxt boş dayanmamışam, Gənc Tamaşaçılar Teatrında əla rollarım olub. Bura gələndə də fasiləsiz işləmişəm.

- Amma indi deyəsən boşluqda qalmısınız.

- Yox, boşluqda deyiləm, tamaşalarım olur. İndi bir azdan "Xanuma" tamaşasında iştirak edəcəm".

□ Xalidə GƏRAY
Fotolar müəllifindir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDİF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Qarabağ

Dağlıq Qarabağ ixtilafı və bu ixtilafın həllinə dair danışıqlar ətrafında qeyri-müəyyənlik davam edir. Bu arada Rusiyanın onsuz da forpostda çevirdiyi işğalçı Ermənistanda hərbi mövcudluğunu daha gücləndirmək niyyəti müşahidə olunmaqdadır. Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Gümrüdəki 102 sayılı bazadan da İŞİD-ə qarşı mübarizədə istifadə edilə biləcəyi haqda bu günlərdə səsləndirdiyi fikir isə birmənalı qarşılanmayıb - maraqlıdır ki, daha çox elə Ermənistanın özündə.

Təcavüzkar ölkənin rəsmiləri açıq bildirməsələr də, ekspertlər və şərhçilər səviyyəsində belə bir narahatlıq var ki, Ermənistan Rusiyanın maraqları naminə terror təşkilatının hədəfinə gələ bilər - hərçənd, Ermənistanın özü elə əsl terrorçu-dövlətdir ki var. Çünki o, Azərbaycana qarşı təkə işğalçı siyasəti aparmır, eyni zamanda işğal altındakı ərazilərdə etnik təmizləmələr, Xocalı soyqırımını, xalqımıza qarşı digər bu kimi terror aktları həyata keçirib.

Şübhəsiz, Rusiya Ermənistanında öz hərbi-siyasi mövcudluğunu artırmaqla ilk növbədə Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi zonası da daxil, regiona nəzarət və təsir imkanlarını gücləndirmək niyyətindədir. Ermənistanla Rusiyanın daxil olduğu hərbi blok - Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı (KTMT) və

öten il yaradılan birgə hərbi qruplaşma da öncəliklə Kremlin regional maraqlarından qaynaqlanır, nəinki Ermənistanın milli maraqlarından.

Ancaq təbii ki, bu zaman Moskva öz satellitini də unutmur, onun təhlükəsizliyinin və işğalçı kimi varlığının qarantı kimi çıxış etməkdə davam edir. Bu xüsusda Gümrüdəki hərbi baza iki ölkə hərbi əlaqələrində mərkəzi faktor olaraq qalır. Belə görünür ki, Rusiya tək bu baza ilə də kifayətlənmək niyyətində deyil və Ermənistanında hərbi mövcudluğunu daha uzun müddətə saxlamağa hazırlaşır.

Ancaq rusiyalı tanınmış politoloq, xarici siyasət, müdafiə və təhlükəsizlik sahəsində ekspert Qriqori Trofimçuk hesab edir ki, Rusiyanın Ermənistanda artan hərbi mövcudluğu fikri daha çox informasiya sahəsində və müşahidəçilərin şüurun-

Azərbaycana ümid və boş vədlər, işğalçıya - dəstək...

Kremlin Qarabağla bağlı ənənəvi taktikası nə vaxt dəyişəcək? Sülh danışıqlarında dönüş üçün əsas şərt; **rusiyalı politoloq: "Moskva Bakıya silah satışını qəfil dayandırsa..."**

da keçərlidir. Musavat.com-un rusdilli vesti.az saytına istinadən verdiyi məlumata görə, politoloq bu xüsusda yazdığı məqalədə bildirir: "Ermənistan ölçücə balaca ölkədir. Bu baxımdan onun ərazisində yerləşən hərbi bazanın öz təbii sərhədləri var. Erməni dövlətində Rusiya hərbi obyektinin bütün parametrləri və standartları çoxdan gözlənilir. Hərbi bazanın fəaliyyətini optimallaşdırmağa zərurət isə xəritədə Cənubi Qafqazdan bir az aşağıda baş verənlərlə bağlıdır".

Politoloqa görə, söhbət məhz Yaxın Şərqdən gedir: "Axı əgər Yaxın Şərqdəki situasiya nəzarətdən çıxsın, - o cümlədən də Türkiyə ordusunun iştirakı ilə, - o zaman İŞİD başda olmaqla terror axını şimala üz tutaq. Və o zaman isə onun qarşısını almaq üçün hətta 102 sayılı baza kimi yüzlərlə hərbi baza lazım olardı".

Lakin rusiyalı analitikə görə, Rusiya üçün məhz belə bir təhlükənin aparıcı olduğu Bakını inandırmaq praktik surətdə mümkün deyil. "Ona görə ki, Bakını ən əvvəl Rusiya hərbi bazasının Qarabağdakı proseslər fonunda güclənməsi maraqlandırır. Ancaq yəqin ki, heç

kimi heç nəyə inandırmağa da lüzum yoxdur. Nəzəri cəhətdə mühakimə yürütsek, Bakını, məsələn, Moskvanın ona silah satmasını qəfil dayandırması qayğılandırabilir. Ancaq burda hər şey necə gedirdisə, indi də qaydasında davam edir", - deyir Trofimçuk əlavə edib.

Doğrudur, Rusiya Azərbaycan üçün əsas silah satıcılarından. Ancaq onu da etiraf etmək lazımdır ki, Rusiya Azərbaycana verdiyi silahların və döyüş sistemlərinin ərazilərin işğaldan azad edilməsinə heç də isti baxmır. Hətta Rusiya XİN başçısı S.Lavrovun məlum açıqlaması göstərdi ki, Azərbaycan daxilində erməni separatçılara qarşı antiterror əməliyyatını da Rusiya

Azərbaycanın daxili məsələsi hesab eləmir. Yəni belə çıxır ki, işğalçılara qarşı hərbi güc vasitəsilə sərt tədbir görmək istəyən Bakı Moskvadan icazə almalıdır. Necə deyirlər, təcavüzkar cəza da icazəli və "dozalaşmış" olmalıdır.

O zaman sual ortaya çıxır ki, milyardlarla dollar xərclənən bu silah-sursat Azərbaycanın nəyə lazımdır, vitrinə qoymaq üçün mü? Təbii ki, yox. Azərbaycanın belə niyyəti yoxdur. Bakı Rusiyanın münaqişə tərəfləri arasında hərbi balans yaratmaq yolu ilə status-kvonu davamlı etmək kursunu da məqbul sayıb bilməz.

Belə qənaət hasil olur ki, Kreml Azərbaycana silah və boş vədlər, işğalçıya isə varlıq, mövcudluq zəmanəti ve-

rir. Onu işğalçı davam etdirmək üçün qarantıya altına alır. Aydın ki, rəsmi Moskvanın Qarabağla bağlı bu ənənəvi taktikası dəyişməyincə, sülh danışıqları da dalandan çıxmıyacaq. Demək, bölgədə böyük müharibə riski də artmaqda davam edəcək.

Müharibə riski isə heç şübhəsiz, Bakı ilə Moskva arasında etimad səviyyəsinin yetərli səviyyədə olması imkan verməyəcək. Çün-

ki artıq qeyd edildiyi kimi, belə bir riskin əsas səbəbkarı elə məhz Qarabağ danışıqlarında müsbətə real dönüş yaratmaq istəməyən Rusiyanın özüdür. Rusiya əfsuslar olsun ki, münaqişə zonasındakı situasiyanı idarə etməklə öz işini bitmiş hesab eləmək istəyir.

Bəs bundan sonrakı gözləntilər nədən ibarətdir? Yəqin ki, çox şey regionda bundan sonra cərəyan edəcək geosiyasi proseslərdən, o sırada Türkiyə amilindən və Ankara-Moskva münasibətlərindən, habelə ABŞ-ın bölgəyə təsir imkanlarının artıb-artmayacağından və ABŞ-Rusiya münasibətlərinin xarakterindən asılı olacaq.

Azərbaycan bu və digər mümkün gelişmələrin hamısına yaxşı hazır olmalıdır. Söhbət öncəliklə uzaqgörən, çevik diplomatiyadan və hərbi qüdrəti daima yüksək səviyyədə saxlamaqdan gedir. Biz gərək unutmayaq ki, ermənilər son yüz ildə lazım gələndə gah Rusiyanın, gah da Qərbin əlaltısı olmağı, özlərinə sərf etmədikdə siyasi düşərgə dəyişməyi məharətlə bacarıblar. Bu məsələdə sözsüz ki, xristian amili də özünəməxsus rol oynayır...

Ermənilər basdırdıqları minalara düşürlər

Minanın partlaması nəticəsində Ermənistan sakini Kamon Xaçik Kyureqyanın sağ ayağı amputasiya edilib. Onun vəziyyəti ağır olaraq qiymətləndirilir. Erməninin göyərti yıgarkən minaya düşdüyü bildirilir (axar.az).

Qeyd edək ki, son günlər ermənilər öz basdırdıqları minalara tez-tez düşürlər. Mayın 4-də Ermənistanın Azərbaycanla həmsərhəd Tavuş vilayətinin Çoratan kəndində erməni muzdlu əsgər Şiraz Saakyan minaya düşmüşdü. Onun da bir ayağı amputasiya edilmişdi.

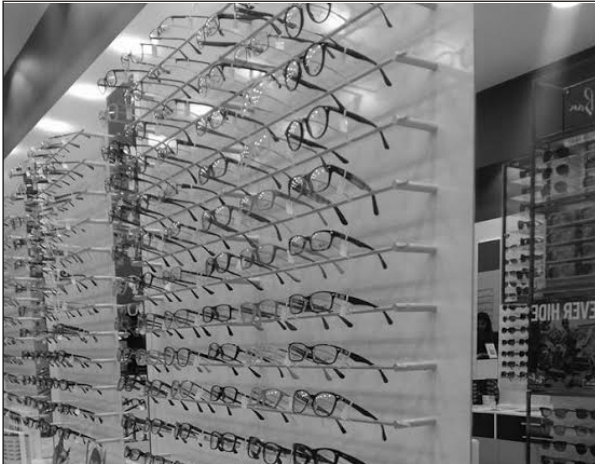
Günəş eynəklərini alarkən bunlara diqqət edin

Paytaxtda satılan eynəklərin əksəriyyəti saxtadır, onları necə tanımalı...

Günəşli havalarda günəş eynəyi olmadan çölə çıxmaq, demək olar ki, mümkünsüzdür. Çünki günəş eynəklərindən istifadə etməməklə biz həm gözümüzün sağlamlığını təhlükəyə atmış oluruq, həm də gözümüzü qıyaraq göz ətrafında qırışların əmələ gəlməsinə səbəb yaradıq. Xüsusən də xanımlar qeyd etdiyim ikinci məqama həssaslıqla yanaşırlar.

Biz gözümüzü yalnız orijinal gün eynəkləri ilə qoruya bilərik. Çox ucuz və keyfiyyətsiz gün eynəklərini istifadə etməklə isə nəinki gözümüzü günəş şüasından qoruyur, əksinə gözümüzün vəziyyətini daha da pisləşdirmiş oluruq. Alimlərdə Günəş şüalarının göz üçün ciddi təhlükə hesab olduğunu sübuta yetirib. Bu gün paytaxtın istənilən yerində istər metro çıxışları olsun, istər küçələr, istərsə də optikalarda gün eynəklərinin satışına rast gəlirik. Apardığı müştəkilər onları qiymətlərinin də müxtəlif olduğunu deməyə əsas verir. Eyni tipli, görünüşlü və eyni firmanın adı həkk olunan eynəklər var ki, 5 manatdır, eləsi də var ki, 200-300 manat arası. Təbii ki, qiymət eynəyin keyfiyyətindən də xəbər verir.

Bəs günəş eynəyi alarkən nələrə diqqət etməliyik? Optikalarda, mağazalarda, ticarət mərkəzlərində və küçələrdə apardığımız müşahidələr göstərdi ki, bu gün paytaxtda satılan Günəş eynəklərinin əksəriyyəti saxtadır və gözleri günəş şüasından qorumur. Onların orijinallığını təsdiq edəcək heç bir sertifikat, bir kağız belə olsun yoxdur. Hətta satıcılardan Günəş eynəyi gözleri doğrudan da günəş şüasından qoruyurmu deyə soruşduqda aldığımız cavab "hamısı eynidir, əsas odur gözü günəş şüasından qoruyur" oldu. Yoxlanış üçün test tələb etdikdə, bizə test təqdim edən olmadı. Ancaq təəssüflə qeyd etməliyik ki, keçələrdə satılan 5-10 manatlıq saxta eynəkləri alıb istifadə edənlər kifayət qədərdir. Çoxu da bunu aksesuar, bəzək kimi

baxmayaraq tez sınır. Ona görə də şüşədən hazırlanan eynəklər daha keyfiyyətli hesab olunur. Bu eynəklər tam olmasa da ultrabənövşəyi şüaların qarşısını alır. Satışda olan eynəklərin bir qismi plasmasdan, adi tünd şüşədən hazırlanır ki, bu materiallar günəş şüalarını udmaq qabiliyyətinə malik deyil və insan sağlamlığı üçün təhlükəlidir. Çünki tünd şüşə arxasında göz bəbəyi genişlənir və nəticədə arasından daha çox işıq keçmiş olur. Eynək gözü düşməyəndə ilkin əlamətlər gözün qızarması, sulanması, quruması kimi mənfi əlamətlərlə özünü biruzə verir. Nəticədə gözü ağırlıq düşür. Eynəyin rəngi tünd olanda isə göz bəbəyi genişlənir və gözün dibinə düşən işıq sahəsi artır. Bu da gözün qıçılmasına, iltihabına səbəb olur. Sonrakı prosesdə göz bülluru bulanır və görmə zəifləyir.

Eynək alarkən diqqət edilməli bir məqam isə onu barmaqla basanda tərpənməməsidir. Eynəyi gözünüzə taxıb şüşənin içindən baxdığınız hansısa bir nöqtə eynəyi hərəkət etdirsəniz belə dalğavari görünməməli, şəkil pozuqluğu və fərqli istiqamətlərə sürüşmə meydana gəlməməlidir. İndi istənilən rəngdə - göy, qara, bənövşəyi, sarı eynək almaq

mümkündür. Əslində aldığınız eynək nə tünd, nə də açıq rəngdə, yüngül, rahat və göz çuxuruna uyğun olmalıdır. O həmçinin qoruyucu xüsusiyyətinə malik, gün şüalarını qıran, gözü qamaşdırmayan, gözleri rahatladan və onlara istirahət verən olmalıdır.

Mütəxəssislər eynəyin keyfiyyətli olub olmadığını insanın özünün də müəyyən edə biləcəyi qənaətinə gəlir. Belə ki, məsələn əgər qəhvəyi eynək almasınızsa, əgər o eynəyin şüşəsi doğrudan da Günəş şüasından qoruma qabiliyyətinə malikdirsə, siz ətraf mühitdə olan bütün əşyaları eyni rəngdə görə bilərsiniz. Əgər orijinal eynək deyilsə, siz hər yeri qəhvəyi rəngdə görə bilərsiniz. Bundan başqa, eynək alan zaman onu təxminən 3-5 dəqiqə gözdə saxlamaq lazımdır. Əgər ağırlıq vermirsə, burnu və gicgahları sıxmırsa, gözdə ağırlaşmaya səbəb olursa, bu zaman almaq məsləhətdir. Eynəyin şüşəsi cızıldığı zaman, o, öz keyfiyyətini itirmiş olur. Belə ki, cızılmış yerlərdən ultra-bənövşəyi şüalar gözü təsir edir. Buna görə eynək alarkən buna diqqət edin və cızılmış eynəkdən istifadə etməyin.

Ancaq gözler üçün ən yaxşı rəng qəhvəyi, sarı və yaşıldır. Avtomobil idarə edənlər isə Günəş eynəyi seçərkən onun çərçivəsi və saplığının incə olmasına diqqət etməlidirlər. Əgər bu cür eynək istifadə edilərsə, sürücü sağ-sol və yuxarı-aşağı baxarkən görmə sahələri məhdudlaşdırılmış olacaq.

□ **Günel MANAFLI**
Fotolar müəllifindir

İzrail ənənəsi əsasında özəl tibbi sahədə 20 illik təcrübə! XƏSTƏLİKDƏN ƏZAB ÇƏKƏN İNSANLARA ƏSASƏN KİŞİLƏRƏ! DİQQƏT!!! AXIRINCI ŞANS!!!

Azərbaycanda və yaxud xaricdə diaqnoz təsdiqi və tam müalicəsi mümkün olmaybsa, **doktor VAİZ SƏMƏDOV** şəxsi tibbi metodikası ilə Sizin uğurlu və daha qarantili olaraq aşağıdakı xəstəliklərinizi keyfiyyətli müayinə və müalicə edə bilər.

- * Diaqnozu bilinməyən ağır hallar;
- * Xərçəngə şübhəli olan prostat düyünlü adenomasi. Prostatitlər; Qipertrofiya və ya Atrofiya
- * Cinsi zəiflikdən tam impotensiyədək, marağın və aktların azalması;
- * Vaxtından tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Sidikdə və ya spermada qan;
- * Spermanın azalması və itməsi;
- * Kişi cinsi orqanının birdən əyilməsi və balacalması;
- * Oğlan uşaqlarında cinsi orqanların (penisin və xayaların) inkişafdan qalması;
- * Hormonal və infeksiyon səbəbli sonsuzluq (kişi və qadınlarda);
- * Tala-tala və hərtərəfli saçların tökülməsi;
- * Gecə-gündüz uşaq və böyüklərdə sidik aktların pozulmaları; Enurez
- * 50 yaşdan sonra oynaqalarda və onurğada baş verən qeyri travmatik ağrılar və hərəkət çətinlikləri;
- * Psixo-nevroloji gərginlik, yuxusuzluq, qorxu, yaddaşın azalması və digər qərribə olan şikayətlər.
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalıqlar və ağırlaşmalar.

D-r V.Səmədovun əsas tibbi prinsipi - keyfiyyətli və təkrarsız müalicə aparmaq üçün xəstəliyin əsl və bütün səbəblərini aşkar etmək zəruridir.

Qəbula yazılmaq və ünvanı öyrənmək üçün saat 11-dən 23-ə dək, (050) 213-88-05 nömrəsinə, **d-r Vaiz Səmədova** zəng etmək olar. Qəbul növbə ilə hər gün saat 12-dən sonra başlayır.

aldığını desələr də əslində gözələrinə nə qədər ziyan vurduqlarının və özlərini vaxtından əvvəl dünya işığına həsrət qoyacaqlarından xəbərsizdirlər.

Metro yaxınlığında küçədə eynək satan Raul Quliyev deyir ki, bu cür eynəkləri daha çox gənclər alır: "Biz satanda deyirik ki, şüşəyi orijinal deyil, amma günəş şüasından qismən qoruyur. Bəzən bu cür eynəkdən 3-nü birdən alırlar. Deyirlər ki, gündə birini taxacağıq".

Optikalarda isə bu cür eynəklər test edilərək satılır. Ancaq təbii ki, bunu da bütün optikalara şamil etmirik. Bir sıra optikalarda eynəklərin orijinallığını təsdiq edəcək hansısa sənəd, sertifikat tələb etdikdə, təəssüf ki, çoxu bunun olmadığını deyir.

Ümumiyyətlə eynəklər iki növ materialdan plastik və şüşədən hazırlanır. Şüşənin də öz növləri vardır ki, bunlara adi, xameleon və s. misal göstərmək olar. Plastik materialdan olan eynəklər yüngül və rahat olmasına

Göyöldə qadınlar birləşib kişini döydülər

Göyöldə döyülmə faktı qeydə alınıb. APA-nın Qərb bürosunun verdiyi məlumata görə, hadisə rayonun Üçtəpə kəndində qeydə alınıb. Daşkəsən rayon sakini 1947-ci il təvəllüdü Əliyev Əli kənddə olan bağ sahəsində iki qadının heyvan otardığını görüb. Onlara etiraz edən kişi qadınlar tərəfindən ağacla döyülüb. Müxtəlif bədən xəsarətləri alan 70 yaşlı Ə. Əliyev xəstəxanaya yerləşdirilib.

Faktla bağlı hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən araşdırma aparılır.

Dünyada rüşvət, hədiyyə qadağası ilə bağlı xeyli məqamlar var. Zaman-zaman bu, qalmaqal şəklində üzə çıxa bilər. Bundan başqa, rüşvətin və məmur, konqresmen təmənlərinin detalları dünya mediasının gündəmində olub. Təbii ki, bununla heç də rüşvəti adlandırmək, korrupsiyanın vəzifəli şəxslər üçün "olmazsa, olmaz" olduğunu anlatmağa çalışırıq. Sadəcə, bu faktlar var və dünya bundan sığortalınamayıb.

Rüşvət hər yerdə var, amma baxır necə...

Dünyada rüşvət alan məmurlar, konqresmenlər və onlara tətbiq olunan qadağalar

Öncə bu məsələdə sərt qaydaları olan ölkələrin siyahısına diqqət edək. İspan kralı VI Filip də yerli mətbuata açıqlayıb ki, onun ailə üzvləri bahalı hədiyyə ala və pulsuz xidmətdən istifadə edə bilməyəcəklər. Söhbət xüsusilə güzəştli kreditlərdən və ya təyyarəyə pulsuz bilet alışından, eləcə də adi, sosial və ya xeyriyyə hədlərini aşan istənilən digər hədiyyələrdən gedir.

Beləliklə, İspaniyanın hazırkı kralı heç vaxt atası Xuan Karlos tək dəyəri 10 milyon avro olan "Fortuna" yaxtası və ya 2011-ci ildə Ərəb Əmirliklərinin baş nazirinin bağışladığı iki "Ferrari" kimi hədiyyə ala bilməyəcək. Yeri gəlmişkən, avtomobillərdən biri artıq dövlətə təhvil verilib (ümumxalq mali elan edilib), ikincisi isə bütün ispanların mali elan edilib.

Kral ailəsi üçün yeni qaydalar 1 yanvar 2015-ci ildən qüvvəyə minib və kralın bacıları istisna olmaqla, bütün ailə üzvlərinə şamil ediləcək. Ancaq bacılar da ictimai tədbirlərdə bahalı hədiyyələr qəbul edərsə, onlar ümumxalq mali elan ediləcək. Hədiyyələrin dəyərinə məhdudiyyət qoyulmayıb, son söz kralın olacaq, məhz hansı hədiyyənin "bahalı" hesab oluna biləcəyinə o qərar verir.

Davudoğlu və Azərbaycan bələdiyyələrinin sərt qadağası

Türkiyədə dövlət rəsmilərinə hədiyyə verilməsi qadağan edilib. Bunu 2015-ci ildə ölkənin həmin vaxtki baş naziri Əhməd Davudoğlu deyib. Davudoğlu qeyd edib ki, dövlət rəsmilərinin, nazirlərin bölgələrə səfərləri zamanı hər hansı başqa bir qurum və şəxslərdən hədiyyə alınması əvəzinə, bölgələrdə dövlət rəsmilərinin ağac əkməsi adət halına salınacaq.

Eyni qadağa bizdə də var. 2015-ci ildə Azərbaycanda Bununla bağlı məsələ "Bələdiyyə qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında" Qanunda xüsusi maddə əksini tapıb. Qanuna əsasən, bələdiyyə qulluqçusu xidməti vəzifələrinin qərəzsiz icrasına təsir edə bilən və ya belə təsir təəssüratı yaradan, yaxud onun vəzifələrinin icrası müqabilində mükafat qismində verilən və ya belə mükafat təəssüratı yaradan hədiyyələri özü və digər şəxslər üçün tələb edə və ya qəbul edə bilməz. Bu qayda qonaqpərvərliklə bağlı və dəyəri "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Qanunda nəzərdə tutulmuş məbləğdən yuxarı olmayan hədiyyələrin təqdim olunduğu hallara şamil edilmir. Bələdiyyə qulluq-

çusu hədiyyənin qəbul edilməsi və ya qonaqpərvərlikdən istifadə ilə bağlı qərara gələ bilmədiyi hallarda bu məsələ barədə birbaşa rəhbərinin rəyini öyrənməlidir. Qeyd edək ki, qanun layihəsi Milli Məclisdə ikinci oxunuşdan keçib.

Türkiyənin keçmiş prezidenti Abdullah Gül 4 il öncə qərar vermişdi ki, 2012-ci ildən sonra onun qəbuluna gələn rəsmi və ya özəl insanlardan hədiyyə alınmasın və 9 ayda onun bu qərarına əməl olunub. "Prezident hədiyyə əvəzinə qayğıdan məhrum olan və ya yardıma mühtac olan gənclərə kömək edilməsi ni, ziyarət xatirəsi kimi ağac əkməyi xahiş edib. Bunun müqabilində 60 min ağac əkilib, 46 gənçə təqaüd ödənilib. Əslində insanların hədiyyə vermək marağını azaltmaq çox çətindir, lakin cənab prezident bu sahədə qərarlıdır".

55 manatdan ucuz ola bilər, amma baha yox...

Naxçıvan Ali Məclisinin sədri yanında Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiya "Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri yanında Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyada qulluq keçən dövlət qulluqçularının etik davranış Qaydaları"ni təsdiq edib. Qaydaya əsasən dövlət qulluqçusu tərəfindən qanunsuz olaraq maddi və qeyri-maddi nemətlər, imtiyazlar və ya güzəştlər əldə etməyə yönəlmiş hərəkətlər (və ya hərəkətsizlik) etmək və ya qərarlar qəbul etmək qadağandır.

Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş ödəniş məbləğləri istisna olmaqla, şəxslərə xidmət göstərən dövlət qulluqçusu buna görə hər hansı haqq tələb edə bilməz. Dövlət qulluqçusu qanunsuz maddi və qeyri-maddi nemətlər, imtiyazlar və ya

güzəştlər təklif olunduğu hallarda onlardan imtina etməlidir. Maddi və qeyri-maddi nemətlər, imtiyazlar və ya güzəştlər dövlət qulluqçusundan asılı olmayan səbəblərdən verilərsə, o, bu barədə birbaşa rəhbərinə məlumat verməli, maddi və qeyri-maddi nemətlər, imtiyazlar və ya güzəştlər akt üzrə təhvil verilməlidir. Qaydalarda qeyd edilib ki, qonaqpərvərliklə və "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" qanuna uyğun olaraq, dəyərinin ümumi məbləği 1 il ərzində 55 manatdan yuxarı olmayan hədiyyələrin təqdim olunması ilə bağlı hallar istisna olmaqla, heç bir əməkdaş xidməti vəzifələrinin qərəzsiz icrasına təsir edə bilən və ya bu cür təəssürat yaradan və ya onun vəzifələrinin icrası müqabilində mükafat qismində verilən və ya bu mükafat təəssüratı yaradan hədiyyələri özü və ya digər şəxslər üçün tələb edə və ya qəbul edə bilməz. Heç kəsdən şəxsi istifadəsi məqsədilə və digər şəxslər üçün heç bir dəyərli əşya, hədiyyə, ianə və ya maddi yardım istənilə bilməz. Hədiyyənin qəbul edilməsi və ya qonaqpərvərlikdən istifadə ilə bağlı qərara gələ bilmədiyi hallarda bu məsələ barədə birbaşa rəhbərinin rəyini öyrənməlidir.

Hansı hədiyyələri vermək olar, hansını yox...

Türkiyədə də büdcə təşkilatlarında çalışanlar üçün hədiyyə senzi mövcuddur. Müvafiq qaydalarda göstərilir ki, çalışdığı quruma fayda anlamına gələn, qurum xidmətlərinin hüquqa uyğun şəkildə həyata keçirilməsinə təsir etməyəcək hədiyyələrin qəbulu uyğundur. Amma bu hədiyyələr də ictimaiyyətə açıqlanmalıdır. Qəbul oluna biləcək hədiyyələrin siya-

da qeyd edilib ki, ticarət işçisi müştəri və ya tədarükçülərdən hansı formada olursa olsun (xüsusən də nəğd yolu ilə pul, mal, hər hansı xidmətlər, əyləncə və ya səyahət) hədiyyə, jest qəbul etməməlidir. İldə bir dəfə iş ortağı başına 100 avronu ötən heç bir hədiyyə qəbul edilə bilməz. Bu cür hədiyyə və mükafatlar onu göndərən şəxsə anında geri qaytarılmalıdır. Hədiyyənin rədd edilməsinin və ya geri qaytarılmasının qarşı tərəfə hörmətsizlik kimi qəbul olunacağı halda hədiyyəni alan şəxs öz rəhbərliyinə bu barədə çəlu-mat verməlidir. Çünki rəhbərlik-

Üzvlər hədiyyələri GSA məmuruna da təhvil verə bilərlər. Etik qaydalara görə, millət vəkilləri qiyməti 50 dollardan baha olan hədiyyələri qəbul etməməlidirlər. Hökumətlər və təşkilatlar tərəfindən verilən hədiyyələr isə 350 dollardan baha olmamalıdır. Bir çox konqresmenlər hədiyyələrin bu qiymətdən ucuz olduğunu düşündüklərini bildiriblər.

"The Hill" qəzetinin yazdığına görə, Azərbaycan və Türkiyəyə nişanlısı ilə səfər etmiş Lujan Grisham deyib ki, səfər zamanı aldığı hədiyyələrin əksəriyyəti onun ofisində olub. Sır-

də təmsil olunan şəxslər bu barədə qərar vermək səlahiyyətinə malikdirlər.

Hədiyyələr niyə 350 dolları keçə bilməz?

Məlum olduğu kimi, ABŞ millət vəkilləri Azərbaycan hökumətinin onlar üçün məxfi şəkildə təşkil etdiyi səfər zamanı aldığı hədiyyələri qaytarıblar. Konqresdə etika və intizam məsələlərinə nəzarət edən gözetçi qrup bu səfərin və hədiyyələrin millət vəkilliyi ilə bir araya sığmadığını bəyan etmişdi. Yaşma qaşlı sırğalar, çay dəstgahları, ipək şərflər və xalçalar da daxil, hədiyyələr Baş Xidmətlər Administrasiyasına (General Services Administration - GSA) təhvil verilib. "The Hill" qəzeti bildirir ki, hədiyyələrin siyahısını İnformasiya Azadlığı Qanununa uyğun olaraq həmin qurumdan alıb. Yeni informasiyada konqresmenlərin 2013-cü il Bakı səfərinə dair yeni təfərrüatların olduğu bildirilir.

Konqres Etikası Ofisinin məlumatına görə, hazırkı Konqresin 9 üzvünə və 32 əməkdaşına Bakıda keçirilən konfransda iştirak etdikləri vaxt minlərlə dollar qiyməti olan hədiyyələr verilib. Bəzi konqresmenlər Bakıdan sonra Türkiyədə olmuş və orada da müxtəlif hədiyyələr almışdılar. "The Hill" yazır ki, hədiyyələrin arasında həmçinin press-papyələr, qələmlər, dəri cildli gündəliklər, xalçalar və Azərbaycan prezidenti haqqında DVD-lər komplekti olub. Bir çox konqresmenlər xalçaların onların otaqlarına onlar konfransda olarkən qoyulduğunu söyləyiblər. "The Hill" yazır ki, adətən Konqres üzvləri onlara verilən hədiyyələr etika hüduqlarını aşdıqda hədiyyələri ya onu verənə qaytarmalı, ya da "ədalətli bazar qiymətini" ödəməlidirlər.

ğaları, büllur çay dəstgahı və böyük xalçanı isə xanım Grisham Vaşinqtondakı mənzilində saxlayıb. Xanım millət vəkili ümumilikdə Konqres məmuruna 34 adda hədiyyə təhvil verib. Onun başqa həmkarlarından daha çox hədiyyə aldığı bəlli olub. Onun ofisi hədiyyələrin 2015-ci il iyulun 23-də qaytarıldığını bildirir, hədiyyələrin oktyabrın 20-də qaytarıldığı məlum olub. Bu hədiyyələrin arasında üç sakvoyaj, iki bəzəkli boşqab, press-papye, bir neçə çay servizi, sırğalar, prezident Əliyev haqqında DVD-lər, Azərbaycan xəritəsi, şərf, dəri cildli dəftərlər və iki şüşə odekalon vardı.

OCE-nin hesabatında deyilir ki, Jim Bridenstine-nin hədiyyələri arasında qiymətlərinin 3500 və 2500 dollar olduğu söylənən iki xalça olub. O xalçaları 2013-cü ildə "sahibinə" qaytarıldığını bildirib. Bridenstine "The Hill" qəzetinə deyib ki, 6 fındandan ibarət çay dəstgahı Konqres məmuruna təhvil verilib. OCE-nin internetdən aldığı məlumata görə çay dəstgahının təxmini qiyməti 85 dollar olub. GSA həmçinin Hinojosa və Clarke-dan xalça və bənövşəyi ipək yaylığı təhvil alıb.

Daha iki millət vəkili respublikaçılar Gregory Meeks və Danny Davis xalçaları xeyriyyəyə və yerli məktəbə ianə etdiklərini deyiblər. Davis dəri cildli gündəliyi onun ofisində könüllü çalışanlardan birinə hədiyyə etdiyini söyləyib. Oklahomadən azad respublikaçı Bridenstine elektron məktubunda yazıb ki, "Post"un yazdığı kimi, 2500 və 3500 dollar dəyəri olan xalçaları qaytarıb. Nümayəndələr Palatasının üzvü qiyməti 350 dollardan olan hədiyyə qəbul edə bilməz.

"Mənə 87 dollar dəyəri olan çini çay servizi də verilmişdi, bir kitab və 4 yerli milli musiqi CD-ləri də hədiyyələr içində idi," Bridenstine deyib.

□ Sevinc TELMANQIZI

MÜSAVAT

Son səhifə

N 102 (6716) 15 may 2017

Boyu uzun olduğuna görə maşın sürmək qadağan edildi

Məhkəmə boyu uzun olan britaniyalıya maşın sürməyi qadağan edib. Bu barədə lenta.ru saytı "The Telegraph" a istinadən xəbər verir. Polis 26 yaşlı Nyukasl şəhər sakini Adam Elliotu kabrioleti ilə gəndə saxlayıb.

Polislərin diqqətini çəkən kişinin şüşədən çıxan başı olub. Onlar sürücünün maşını ayaq üstə idarə etməsindən şübhələniblər. Daha sonra isə məlum olub ki, avtomobil satışı ilə məşğul olan kişinin boyu 200 santimetr təşkil edir. Buna görə də idarə etdiyi maşına zorla yerləşib. "Polis iddia edirdi ki, mən maşını ayaq üstə idarə etmişəm, amma bu, belə deyildi. Sadəcə mən bu maşın üçün çox hündürəm" - deyərək britaniyalı qeyd edib.

İş daha sonra məhkəməyə verilib. Məhkəmədə isə ona bildirilib ki, təhlükəli şəkildə maşın idarə etdiyi üçün günahkardır: "Açıq-aydın görünür ki, siz maşını o cür idarə etməklə özünüzü göstərməyə, uzun boyunuzla fəxr etməyə çalışmışsınız. Bununla da digər sürücülərin diqqətini özünüzlə cəlb edib, qəza vəziyyəti yaradırdınız".

Elliota minimum fevralın 27-ə qədər sükan arxasında oturmağı qadağan ediblər. Həmin tarixdə məhkəmənin növbəti iclası keçiriləcək. Həmin iclasda gənc sürücü üçün cəza tədbiri seçiləcək.

Elm itlərin yiyəsinə oxşadığını sübut etdi

İtlərin sahiblərinin xasiyyətini əks etdirdiyi barədə fikirlər artıq elmi baxımdan dəstəklənir.

BBC-in xəbərinə görə, Avstriyada alimlər deyirlər ki, itlər sahiblərinin narahatlığını və mənfi hissələrini əks etdirə bilər. Rahat, mehriban itlər isə bu keyfiyyətləri insanlara bəxş edərək sahiblərinə stressin öhdəsindən gəlməyə kömək edə bilər. 100-dən çox it və onların sahibləri müxtəlif testlərdən keçib, o cümlədən ürək ritmi və təhlükəyə reaksiya. Stressin əlaməti olan kortizol səviyyələrini ölçmək üçün tüpürcək nümunələri də götürülüb. Bundan başqa, sahibləri beş əsas xasiyyət əyarına əsasən qiymətləndiriblər: əsəbilik, ünsiyyətçilik, yeni təcrübələrə açıqlıq, xoşagəlimlilik və vicdanlılıq. İtlərin xasiyyətləri

də anket vasitəsilə qiymətləndirilib.

Vyana Universitetindən Dr Iris Schoberl deyir ki, sahiblər və itlər bir-birinin mübarizə mexanizmlərinə təsir edib. Dr Schoberlə əsasən bu halda insanlar itlərdən daha təsiredici olub. "Əldə etdiyimiz nəticələr (real həyatda) gördüyümüzlə

üst-üstə düşür: sahiblər və itlər sosial cütlükdür və onlar bir-birinin stresslə mübarizə mexanizminə təsir edir", deyərək alim BBC-ə bildirib. Onun sözlərinə görə, sahiblərinin emosional halları itlərə təsir edir və itlər həmin emosiyaları təkrarlamağa bilər. İtlər 30 000 ildən çoxdur ki, insanlarla yan-yanaya yaşayırlar.

Amerikalı qadın 10 dəqiqəyə 2.65 karat almaz tapıb

Amerikanın Arkanzas ştatında "Almaz krater" parkına gələn bir qadın 10 dəqiqə ərzində 2.65 karatlıq almaz tapıb. Bu barədə lenta.ru saytı UPI-yə istinadən xəbər verir. 25 yaşlı Oklaxom ştat

sakini Viktoriya Brodski doğulduğu yerdə olmağa qərar verib və orada 7 karatlıq qiymətli daş tapıb. Qadın ilk dəqiqələrdə bunun həqiqətən də qiymətli daş olmasından şübhələnməyib. Amma daha sonra daşlar muzeyində tapdığı

daşa bənzər qiymətli daş tapanda vəziyyəti anlayıb. Ona bildiriblər ki, bu günə qədər onun tapdığı daşlara bənzər hər hansı daş tapılmayıb. Daşın hər hansı defekti yoxdur, yumru forma malikdir. Muzeydə bu tapılan daşı "Nindza tıbağalar" multfilmindəki Mikelancelonun şərəfinə eyni cür adlandırdılar. Bu ilin mart ayında isə 14 yaşlı yeniyetmə "Almaz krater"ində 7.44 karatlıq almaz tapmışdı.

Park sönmüş vulkanın yerində yerləşir. Bu, dünyada bu sayda daşların saxlandığı yeganə yerdir. 1990-cı ildə orda Stroun-Vaqner almazı tapılıb. Həmin vaxt park bu daşı 34.7 min dollara satın alıb.

QOÇ - Rastlaşdığınız bütün sıxıntı və gərginliklərə baxmayaraq, özünüzdə güc tapıb yeni mərhələyə hazır olmalısınız. Unutmayın ki, hərəkət etməsəniz, heç kim kənarından gəlib sizə yardımçı olmayacaq.

BUĞA - Ümumi mənzərə müsbət ovqatdan xəbər verir. İştirakçısı olduğunuz proseslər daha çox xeyrinizə cərəyan edəcək. Mistik düşüncələrə dalıb özünüzlə yormağansa, daxili hesabab verin.

ƏKİZLƏR - Qarşınızda maraqlı bir təqvim durur. Hər hansı xoşagəlməzliyi gözləməyə dəyməz. Yaşca sizdən böyük olanlara diqqət ayırın. Əgər işlə bağlı olmasa, uzaq səfərə çıxmayın.

XƏRÇƏNG - İşləriniz çox olacaq. Üzərinizə düşən bütün öhdəliklərə məsuliyyət və sevgi ilə yanaşın. Əgər fəaliyyətinizə mane olmasa, yeni təklifləri rədd etməyin. Bu gün ağır qidalar yeməyin.

ŞİR - Mübahisələr silsiləsinin sonuncu mərhələsindən keçməli olacaqsınız. Bu səbəbdən dəmir kimi möhkəm olmağa cəhd edin. Saat 15-18 arası xoş təsadüflərin də şahidi ola bilərsiniz.

QIZ - Nahara qəder bütün gücünüzü təminatınıza qorumağa çalışın. Bunu bacarsanız, növbəti müddətdə ciddi narahatlığınız olmayacaq. Davranışlarınızda daha çox ədalət prinsiplərinə söykənin.

TƏRƏZİ - Ailə üzvlərinizin, sevdiyiniz adamların nəbzini tutmağa çalışın. Əgər qürur özünüzdə olarsa, üzr istəməkdən çəkinməyin. Qürurlu olmaq belə məqamlarda keçmir. Varlanma ehtimalınız var.

ƏQRƏB - İş günü olsa da, daha çox istirahətə vaxt ayırın. Çünki hər hansı fəaliyyət uğuru gözlənilmir. Əgər şərait yarınsa yaxın ünvanlara qonaq getmək və ya sakit guşələrdən birində dincəlmək də olar.

OXATAN - Astroloji göstəricilər ümumi proseslərdən müsbət nəticəyə gələcəyinizi bildirir. Ola bilsin ki, itirilmiş nüfuzunuzu da qaytararsınız. Bu gün mənfi yüklü ifadələr işlətməyin ki, gözdən düşməyəsiz.

OĞLAQ - Daxili gərginliyi dəf etmək üçün özünü və gücünə etibar etdiyiniz insanlarla bir araya gəlin. Bu gün sizin ağıllı fikir və məsləhətlərə böyük ehtiyacınız olacaq. Axşamı evinizdə keçirin.

SUTÖKƏN - Başa düşülməməyiniz sizi stress halına gətirə bilər. Buna qətiyyətlə yol verməyin. Çünki gün ərzində beyninizi dincəltmək əsas vəzifəniz olmalıdır. Qida və yuxunuza ciddi fikir verin.

BALIQLAR - Ulduzların düzümü təbəssüha hansısa işə girişməyi yolverilməz sayır. Mütləq müttəfiq köməyindən istifadə etməlisiniz. Günün sonuna doğru maddi cəhətdən irəliləyişə nail ola bilərsiniz.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Sevgilin yoxdursa, elektroyorğan al

EMNID (Erforschung der öffentlichen Meinung - Marktforschung - Nachrichten - Informationen - Dienstleistungen) institutu alman energetik kampaniyası olan E.On-un sifarişli ilə Avropa ölkələri vətəndaşları arasında maraqlı bir araşdırma keçirib.

Araşdırma insanların öz donmuş ayaqlarını necə qızdıraları ilə bağlıdır. İlk yerdə elektroyorğanlar gəlib. İkinci yerdə isə partnyorlardır.

Araşdırmaya 8 mindən artıq adam qatılıb. Almaniya, Böyük Britaniya, İtaliya, Çexiya, Rumıniya, İsveç, Türkiyə və Macarıstan ölkələri əhalisi arasında keçirilən araşdırma nəticəsində rəyi soruşulanların 28 faizi elektroyorğanı tərcih ediblər.

Cəmi 25 faiz isə sevgilisini qucaqlayaraq isinmənin tərəfdarıdır. Yunanıstanda partnyor və qrelkanı respondentlərin 24 faizi tərcih edib. Macarıstanda 44 faiz, Rumıniyada isə 39 faiz elektrik cihazının köməyi ilə isinir. Britaniyalılar isə donmuş bədənlerini sevgililərinin köməyi ilə isidirlər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-cü məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Məsavət" in kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "B-Z" mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.